

OTDK - DOLGOZAT

2015

**A MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰ SZEMÉLYEK
FOGLALKOZTATÁSÁNAK TÁRSADALMI HASZNOSSÁGA**

**THE SOCIAL PROFITABILITY OF THE EMPLOYMENT OF PEOPLE
WITH DISABILITIES**

Kézirat lezárása: 2014. november 10.

TARTALOMJEGYZÉK

1.	BEVEZETÉS	1
2.	IRODALMI ÁTTEKINTÉS	3
2.1.	A társadalmi haszon elemzés célja, jelentősége	3
2.2.	A fogyatékosok foglalkoztatásának Európai Unió Háttere	7
2.3.	A megváltozott munkaképességű személyek Foglalkoztatásának magyarországi helyzetképe.....	10
2.4.	Kik a megváltozott munkaképességű személyek?.....	12
2.5.	A megváltozott munkaképességű személyek ellátásai	13
2.6.	A megváltozott munkaképességű személyek támogatott foglalkoztatása	15
2.7.	A rehabilitációs foglalkoztatás	18
3.	ANYAG ÉS MÓDSZER.....	19
3.1.	Az Egyesület Foglalkoztatásának társadalmi-gazdasági költség- haszon elemzése módszertan	19
3.2.	A Mozgáskorlátozottak Somogy Megyei Egyesületének bemutatása.....	22
3.3.	MSME tevékenységei, főbb jellemzői.....	23
3.4.	Kapcsolati háló bemutatása a foglalkoztatási rehabilitációban résztvevő szervezetekkel	26
3.5.	A rehabilitációs akkreditációban foglalkoztatottakról néhány adat	28
4.	EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK	34
4.1.	A MSME bevételei és költségei	34
4.2.	MSME társadalmi elemzése	40
4.2.1.	A gazdasági elemzés – lépései	40
4.2.2.	Társadalmi-gazdasági költség-haszon számítás	50
4.3.	A hasznok összegzése.....	51
4.4.	Aktív vs. passzív ellátások.....	52
5.	KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK.....	53

6. ÖSSZEFOGLALÓ.....	57
7. IRODALOMJEGYZÉK.....	59
MELLÉKLETEK.....	62

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

	oldalszám
1. táblázat MSME akkreditált telephelyei, és a foglalkoztatottak létszáma 2013-ban	23.
2. táblázat MSME mérleg adatai 2013. év	24.
3. táblázat MSME bevételei, költségei a 2013. évi főkönyvi adatok alapján	36.
4. táblázat Az MSME 2013. évi működése után számított költségvetési bevételek	41.
5. táblázat Minimálbérre számolt költségvetési bevétel, közvetett, tovaggyűrűző	
	43.
6. táblázat ÁFA hatással számítva 2013-as évben	44.
7. táblázat Az elköltött munkabér ÁFA hatása	
	45.
8. táblázat Társadalmi hasznok számszerűsítése az MSME-ben	
	48.
9. táblázat Felmerült közösségi kiadások megtakarításának számszerűsítése, a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatásával kapcsolatban	
	50.

ÁBRÁK JEGYZÉKE

	oldalszám
1. ábra A közszolgáltatások általános teljesítménymérési modellje	6.
2. ábra MSME megváltozott munkaképességű dolgozóinak ellátásai	29.
3. ábra Az MSME rehabilitációs foglalkoztatásban résztvevő alkalmazottainak életkor szerinti megoszlása 2013. év	30.
4. ábra Az MSME akkreditációban foglalkoztatott megváltozott munkaképességű dolgozók fogyatékoság szerinti megoszlása	31.
5. ábra MSME foglalkoztatási akkreditációban dolgozó munkatársainak megváltozott munkaképességhez kapcsolódó ellátásainak jövedelem szerinti megoszlása	31.
6. ábra Az MSME rehabilitációs foglalkoztatásban dolgozók legmagasabb iskolai végzettsége	33.
7. ábra A társadalmi-gazdasági költség-haszon elemzés elemeinek kapcsolódása	35.

1. BEVEZETÉS

A megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatása a nyílt munkaerőpiacon, mint téma továbbra is időszerű. Az Európai Gazdasági Közösséget sújtó nagymértékű munkanélküliség, a fejlett jóléti rendszerek juttatásai a tagállamok egyensúlytalanságához vezettek, illetve a jövő nagy kihívása, hogy ezek a fejlett tagállamok kezelni tudják az öregedő társadalom, a nyugdíjrendszerek problémáit. Az EU 2010–2020 éves terveivel, programjával összhangban vannak a kormány által bevezetett változtatások, hiszen kimondva kimondatlanul mindkettő célrendszerében megjelenik a nagy létszámú ellátottak létszámának csökkentése és visszavezetése a munkaerőpiacra. A jelenlegi kormány által megalkotott foglalkoztatási törvény és bevezetett intézkedések a társadalmat nagymértékben megosztják, az új felülvizsgálati rendszer, a rokkantsági nyugdíj átalakítása rokkantsági ellátássá, rehabilitációs ellátássá, mindezek a körülmények indokolják, hogy e témát alaposabban megismerjük.

A dolgozat célja a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatásának társadalmi-gazdasági költség-haszon elemzésével bemutatni, hogy érdemes az államnak befektetni ennek a rétegnek a foglalkoztatásába, mivel alkalmazottként adófizetőként, munkabérüket elköltsve fogyasztóként, fogyasztási adófizetőként jelennek meg a gazdaságban. A gazdasági haszon számszerűsítésén túl, a járulékos hasznok bemutatásával vizsgálat tárgyát képezi, hogy a szociális törvény alapján milyen szociális támogatásokra jogosultak a megváltozott munkaképességű személyek, illetve mely támogatásokra nem lesznek jogosultak munkavállalóként.

A társadalmi-gazdasági költség-haszon elemzés nagymértékben függ attól, hogy a vizsgált kör mely szegmensét vizsgáljuk. Például a fogyatékos emberek az általuk használt egészségügyi, szociális szolgáltatásokat és az általuk igénybe vett juttatásokat, támogatásokat pozitívként tekintik, ugyanakkor ezeket a költségeket az adófizetők által befizetett összegekből fedezik, így módon a társadalom egésze számára kiadásként jelentkeznek.

Más szempontból, az adófizetők a csökkenő adóbefizetésekben érdekeltek, míg az érintettek ezt a bevételeik csökkentéseként élik meg. A megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásának számszerűsíthető haszna a megváltozott munkaképességű személyek bevételeinek növekedéséből, a központi költségvetési forrásokból biztosított támogatások és

juttatások csökkenéséből, valamint a növekvő adóbevételekből összegezhető. (Hemenway–Rohani, 1999)

A dolgozatomban szeretném a társadalmi-gazdasági költség-haszon elemzés elméletét ismertetni, illetve egy konkrét szervezet működését bemutatni: egy non-profit szervezet által foglalkoztatott megváltozott munkaképességű dolgozók foglalkoztatását és ennek a pénzügyi és társadalmi-gazdasági költség-haszon elemzését.

Hipotézis: A megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatása társadalmilag hasznos. Társadalmi- gazdasági költség-haszon számítással igazolható, hogy a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásának társadalmi haszna meghaladja a társadalmi költségek értékét.

Motivációm, 1999–2007. között a Mozgáskorlátozottak Somogy Megyei Egyesületének munkatársaként, azóta pedig önkénteseként segítem az Egyesület munkáját.

2. IRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1. A TÁRSADALMI HASZON ELEMZÉS CÉLJA, JELENTŐSÉGE

A társadalmi-közgazdasági költség-haszon elemzés célja, hogy bemutassa az összefüggéseket, a kapcsolódásokat a társadalom különböző szintjei, területei között. Hatáselemzésekkel, szakértőkkel és széleskörű társadalmi egyeztetést folytatva kell megvizsgálni a problémákat, hogy a társadalmi célok érdekében maximalizálni tudjuk a nettó társadalmi hasznokat. Társadalmi célokról beszélek, hiszen egyetlen ügy/ probléma esetén is különféle célok merülnek fel, attól függően, hogy a társadalom melyik szegmenséről nézem, adófizető, ellátást igénybe vevő, vagy a kormány, aki a politikai céljait figyelembe véve egyensúlyoz a két érintett oldal között.

„A mezoszintű közpénzügyek – ágazati pénzügyek – alakításánál a pénzügyi és szakmai oldal kihívásait, igényeit, céljait, eszközeit és természetét egyszerre kell figyelembe venni, egymással karöltve mozdítani a rendszert a társadalmilag optimális állapot irányába.

A nettó társadalmi haszon nem valamiféle elvont, filozófiai megközelítést igénylő fogalom, hanem a pénzértékben kifejezett társadalmi haszon és társadalmi költség különbsége, vagyis a pénzügyek nyelvére lefordítható közgazdasági kategória, melyre a legelterjedtebb megközelítést a költség-haszon elemzés kínálja.” (Adorján et al. 2012. p.76.)

A társadalmi haszon alatt a társadalom minden érintettje számára megjelenő pénzben kifejezhető, számszerűsíthető számveteli eredményeken, közvetlen és közvetett módon felmerülő, tovaryűrűző és externális hasznokon túl, a másoknak okozott költségek elkerülését, és a nem számszerűsíthető hasznokat is értem. Míg ezzel szemben a társadalmi költségeken, a társadalom bármely érintettje számára felmerülő hátrányokat, esetleges károkat, költségeket, negatív externális hatásokat tekintem. A nettó társadalmi haszon érdekében a társadalmi hasznoknak meg kell haladniuk a társadalmi költségeket. (Lengyel, 2009)

A probléma a társadalmi hasznok számszerűsítésének tárgyában merülhet fel, míg a beruházási projektek költség-haszon elemzésénél gazdaságossági-, pénzügyi számításokkal könnyen eldönthető, hogy érdemes-e egy projektet finanszírozni, addig a társadalmi hasznok számszerűsítése esetén a modellek és adatforrások hiánya miatt csak felszínes, kvalitatív

elemzések születhetnek. Ezért alapvető fontosságú egy megfelelő modell kiválasztása, ahol az összetettebb, finomabb részletek is felszínre kerülnek. A hatékony társadalmi elemzés azonban lehetséges, ha a kihívásoknak megfelelőünk. Kihívás már maga a társadalmi elemzés lefolytatása is, hiszen a világunk a tisztán bevételi-kiadási eredmények pozitív eredményeit képes csak tolerálni. Így nem kis feladata az elkötelezett szakembereknek a döntéshozó vezetőknek a meggyőzése, hogy társadalmi-gazdasági elemzéseket készítenek azért, hogy mélységében szerezzenek információt a társadalmat érintő, feszítő problémákról.

A vezető politikai irányzatok mind a hazai, mind az Európai Unión belül nem ismerték még fel, hogy milyen jelentősége van, ha komplex módon szemlélik az összefüggéseket, meglehetősen korlátozottan élnek ezen eszközzel. Ezt a kijelentést egy EU-s tanulmányra hivatkozva teszem, melyet az Európai Bizottság Foglalkoztatási, Szociális és Egyenlő Esélyek Főigazgatójának kérésére készítettek.

Az *Esély 2011/1*-ben megjelent tanulmány célkitűzése, hogy elfogadtassák a döntéshozókkal a hatáselemzések létjogosultságát, kidolgozzanak egy egységes értékelési rendszert, felkészítsék a szociálpolitikával foglalkozókat, hogy megfelelő kompetenciával rendelkezzenek a hatások számbavételénél, értékelésénél. Alapvető, hogy legalább ad hoc jelleggel igénybe vegyék az érintettek (stakeholderek) tanácsait visszacsatolást képezve, hisz a legtöbb információval ők rendelkeznek különösen a speciális társadalmi ügyek tekintetében. Korábban említettem már, hogy milyen fontos a megfelelő modell kiválasztása, a hiteles adatok és a hatások mechanizmusa érdekében.

A tanulmány az uniós hatáselemzések egységesítése, és egy egységes útmutató elkészítése érdekében megállapította, hogy a társadalmi hatások többsége öt fő kategóriában sorolható, illetve a felsoroltak kombinációiból előállítható:

- 1.) Foglalkoztatás (beleértve a munkaerő-piaci jogokat és standardokat)
- 2.) Jövedelem
- 3.) Szolgáltatásokhoz (pl. oktatáshoz, szociális szolgáltatásokhoz) való hozzáférés
- 4.) Az alapvető jogok (benne az egyenlőség) tiszteletben tartása
- 5.) Közegészségügy és biztonság

A társadalmi-gazdasági költség-haszon elemzés feladata, hogy biztosítsa az optimális egyensúlyt a stakeholderek között. Ha az adófizetők oldaláról nézzük, akkor abban vagyunk érdekeltek, hogy minél kevesebb adót fizessünk, ha a munkaügyi, szociális, egészségügyi

oldalról tekintjük, akkor abban vagyunk érdekeltek, hogy minél magasabb szintű ellátásokat kapjunk, ha a foglalkoztatók oldaláról, akkor hatékony munkaerőt, piacképes termékeket, és termékeik iránt fizetőképes keresletet szeretnének. A kormányzat feladata, hogy megtalálja azt az egyensúlyi pontot, ami még minden érdekelt számára elfogadható. A társadalmi-gazdasági költség-haszon elemzés feladata, hogy a költségvetési forrásokból biztosított támogatások, minél költséghatékonyabbak legyenek, pazarló túltámogatás ne történjen és a rendszerek működtetése pénzügyileg fenntartható legyen.

A társadalmi cél elérése érdekében olyan programokat, rendszereket kell működtetni, amelyet a magántőke nem finanszírozna, de mivel a társadalmi hasznok általában meghaladják a számviteli hasznokat, így ezek a rendszerek is hasznosak, finanszírozhatóak. (Lengyel, 2009)

Például:

Egészségügy – Hogyan mérhetjük az emberi élet értékét?

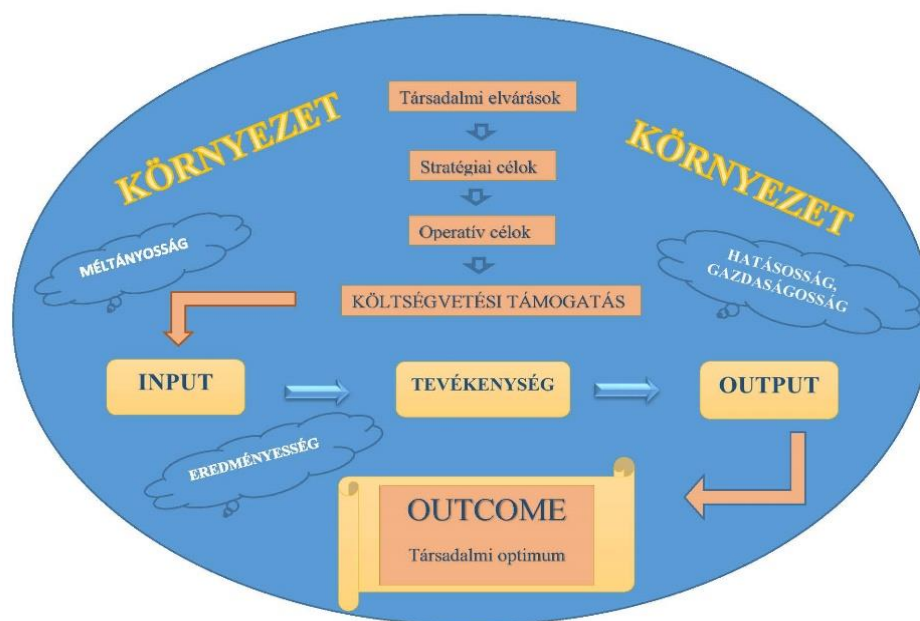
Szociális – Hogyan számszerűsíthetjük a jobb életminőséget, teljes értékű, értelmes életet?

Kevesen gondolnak bele, hogy idős korára bárki mozgásfogyatékosná vagy egészségkárosodottá válhat, és most azt gondolja a többség, hogy ez csak egy szűk társadalmi réteg problémája, ami tőle nagyon távol van.

Az egyszerűsített közgazdasági költség-haszon elemzés során a leghatékonyabban és a legkisebb kockázattal megvalósítható változat kiválasztásának lépései:

- beruházási és működési költségek becslése,
- társadalmi-gazdasági és környezeti hatások becslése,
- változatok összevetése haszon/költség mutatók alapján.

Vannak előzetesen eldöntendő, meghatározandó feladatok az időzítés például: ex ante hatástanulmányoknál prognosztizáljuk, vagy ex post és működés közben vizsgáljuk a folyamatokat és tényleges adatokból tapasztalatokat szűrhetünk le, új irányvonalakat kereshetünk a rendszerek működtetésére, mindegyiknek megvan a létjogosultsága. (Lengyel, 2009)

1. ábra: A közszolgáltatások általános teljesítménymérési modellje

Forrás: Kovács 2008. alapján saját szerkesztés

Az 1. ábra a társadalmi célok megvalósításának útjait, elveit jeleníti meg. A jelen gazdasági környezetben a Magyar Kormányzat és az Európai Unió foglalkoztatási célok megegyeznek abban, hogy átstrukturálják a munkaerőpiacot, vagyis minél magasabb számban a nyílt munkaerőpiacra tereljék az idáig inaktív társadalmi rétegeket, így a megváltozott munkaképességű személyeket is. A rokkantsági nyugdíjas személyeket a Rehabilitációs Szakigazgatási Szervei komplex minősítése alá vonták, felülvizsgálták, ellátásokat vontak meg, illetve minősítettek át azzal a céllal, hogy ösztönözzék a munkavállalást.

Mivel sok esetben fogyatékos és megváltozott munkaképességű személyekről van szó munkavállalásuk szinte lehetetlen a nyílt munkaerőpiacon főleg, ha figyelembe vesszük a munkanélküliség magas arányát.

Az akkreditált rehabilitációs célú foglalkoztatás éppen azért jött létre, hogy tartósan vagy tranzit jelleggel tovább foglalkoztassa a megváltozott munkaképességű, illetve fogyatékos személyeket. A méltányosság szempontjait figyelembe véve, követelmény a gazdaságos, eredményes és hatékony munkavégzés a társadalmi elvárások optimuma érdekében.

A 3E

Efficiency: Hatékony finanszírozással, az adott erőforrás mennyiséggel maximális társadalmi hasznot elérni.

Effectiveness: Eredményes volt a tevékenység, ha a kitűzött célokat elérte, a szándékolt hatásokat kiváltotta.

Economic profitability: Gazdaságos a működés, ha a humán és fizikai erőforrásokat a szükséges mértékben használta fel, a túltámogatás kiküszöbölése.

A társadalmi optimum az *outcome*-ban, a közvetett hasznokban testesül meg, hiába jók a teljesítmény mutatók, ha a társadalom közérzete, megítélése mégis romlik.

(Adorján et al. 2012.)

2.2. A FOGYATÉKOSOK FOGLALKOZTATÁSÁNAK EURÓPAI UNIÓS HÁTTERE

A 2000. évi nizzai csúcstalálkozón elfogadott Európai Szociális Napirendben megjelölt hat célterület:

1. minőségi és mennyiségi szempontok szerinti munkahelyteremtés,
2. rugalmas és biztonságos munkakörnyezet megteremtése,
3. a szegénység és a diszkrimináció minden formája elleni küzdelem,
4. a szociális védelem modernizálása,
5. a nemek közötti egyenlőség elősegítése,
6. a bővítés és az EU külkapcsolatai szociális dimenziójának megerősítése.

Pontjai a magasztos eszmék ellenére sem valósultak meg. A 2008-as gazdasági világválság tovább rontotta az Európai Unió tagállamai többségének pénzügyi-gazdasági egyensúlyi helyzetét, a tömeges munkahely megszűnéssel, az államokban visszaeső gazdasági teljesítményekkel, szűkülő gazdaságokkal, növekvő szociális problémákkal.

A fejlett jóléti államok is küzdenek az előregedő társadalom, a fenntartható nyugdíjrendszerek problémájával. Az Európai Unióban jelenleg 23 *millió* munkanélküli van – ez az aktív népesség 10%-át jelenti. Ahhoz, hogy gazdaságunk növekedjen és versenyképes maradjon, több munkahelyre van szükségünk. 2012-től a munkaképes korú népesség száma csökkenni fog. Jóléti rendszerünk fenntarthatóságának érdekében több embernek kell munkát vállalnia.

A 2010-ben elindított EU 2020 stratégiának is kiemelt célkitűzése a munkahelyteremtés, a foglalkoztatási szint növelése a 20-65 év közötti korosztály körében, melynek része a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatási rátájának szignifikáns emelése.

Az európai állami foglalkoztatási szolgálatok (Public Employment Services; PES) közös stratégiája, az európai állami foglalkoztatási szolgálatok többé nem működhetnek úgy, mint eddig, egyre több és gyors nagyszabású kihívásnak kell megfelelniük a munkaerőpiacon, átalakul a szolgálatok szociális funkciója. „Munkaorientált” formában kívánnak hozzáférést nyújtani a szociális rendszerekhez.

Az Európai Tanács öt kiemelt kitűzést fogadott el, ezek közül az első a 20–64 éves nők és férfiak foglalkoztatási rátájának 75%-ra való emelése 2020-ig. A tagállamok saját nemzeti célokat is meghatározhatnak e fő célkitűzések alapján. Ezenkívül olyan *nemzeti reformprogramokat kell kidolgozniuk*, amelyek a stratégia végrehajtását szolgáló intézkedéseket tartalmazzák. A stratégia legalább részben a munkaerő-piaci részvétel fokozására alkalmasnak tartott, *rugalmas munkafeltételek*, például a részmunkaidő vagy az otthoni munkavégzés támogatásával valósítható meg. Figyelembe véve egyúttal a munka és a magánélet összeegyeztethetőségét, a foglalkoztatás biztonságát és a szociális védelmet.

Az európai foglalkoztatási stratégia az Európa 2020 stratégiával összhangban olyan intézkedések végrehajtását ösztönzi, amelyek elősegítik az alábbi három kiemelt célkitűzés elérését 2020-ig:

- a 20–64 éves munkaképes korú lakosság 75%-a rendelkezzen munkával;
- az iskolai lemorzsolódási arány csökkenjen 10% alá, és a 30–34 évesek legalább 40%-a végezzen felsőoktatási tanulmányokat;
- legalább 20 millióval csökkenjen a szegénységben élők vagy az elszegényedés és a társadalmi kirekesztés kockázatának kitettek száma.

„Az Európai Unió célrendszerében a foglalkoztatási szint növelése mellett önálló cél a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem. Az eszközök szintjén a kettő szorosan összefügg, mivel a társadalmi integráció legfontosabb csatornája a munkavállalás. A megváltozott munkaképességűek aktivitási vagy foglalkoztatási szintjére sincs konkrét uniós célkitűzés, bár az idősek foglalkoztatására vonatkozó lisszaboni célt (50 százalékos szint elérése az 55-64 éves népességben) nemigen lehet megvalósítani ennek a célcsoportnak a bevonása nélkül.” (Scharle, 2011, p.12.)

Az európai jog szerint (EK 87-88 cikk 1. fejezet 20.) „fogyatékossgal élő munkavállaló”: bármely olyan személy

- a) aki a nemzeti jog szerint fogyatékosnak elismert; vagy
- b) aki elismerten fizikai, elmebeli vagy pszichológiai károsodásban szenved.

A fogyatékossg, a megváltozott munkaképesség fogalma az egyes országokban más és más tartalommal jelenik meg, ezért a különféle mutatók, számadatok pontatlanságot mutathatnak. Magyarországon, ha a fogalomtársítást egy-egy intézkedéshez, támogatási formához viszonyítjuk, akkor sokfajta megközelítéssel találkozhatunk.

Általánosan elmondható, hogy minden fogyatékos megváltozott munkaképességű, de nem minden megváltozott munkaképességű fogyatékos!

„Nemzetközi összevetésben a hazai foglalkoztatási szint még a régió belül is alacsonynak számít, ezen belül 2002-ben a megváltozott munkaképességű népesség foglalkoztatottsága nálunk volt a legalacsonyabb. Az EU 15 régi tagországában a spanyol 29% és a svéd 74% között, az új tagországokban a magyar 12% és a cseh 48% között szóródott a megváltozott munkaképességű népesség foglalkoztatási rátája. Az elmaradás mértékét jól jelzi, hogy a második legrosszabb mutató is elérte a 19%-ot (Szlovákia).” (Scharle, 2011, pp. 4-5.)

Ezeket a tényadatokat többféleképpen is lehet magyarázni, például a Skandináv országokban tudvalevő, nagy hangsúlyt fordítanak a hatékony és gyors rehabilitációra, melyben az állam is komoly szerepet vállal. Ez konkrétan azt jelenti, hogy a frissen sérült személy komplex rehabilitációja már a kórházban elkezdődik, és mire kijön a kórházból, már átalakított lakókörnyezet várja, és lehetősége van a korábbi munkahelyére visszatérni. Ezekben az államokban tudják, hogy a rehabilitáció költségei megtérülnek és hosszú távon olcsóbb az államnak, mint a passzív támogatásokat fizetni.

2.3. A MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰ SZEMÉLYEK FOGLALKOZTATÁSÁNAK MAGYARORSZÁGI HELYZETKÉPE

Magyarországon a megváltozott munkaképességű személyek száma a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) 2011. évi felmérése alapján 767 000 főt tesz ki. A 767 ezer 15–64 éves megváltozott munkaképességűből 185 ezren tartoztak 2011. II. negyedévében a gazdaságilag aktívak közé, ebből 139 ezren foglalkoztatottak, 46 ezren pedig munkanélküliek voltak. Az aktivitási arányuk 24,1%, foglalkoztatási arányuk 18,1%, munkanélküliségi rátájuk pedig 24,9% volt. (Váradi, 2011, p.7.)

A megváltozott munkaképességű és fogyatékos emberek munkába állításának eredményessége az EU-ban 40%, az Egyesült Államokban 35%. A statisztikai adatokat figyelembe véve tényként kezelhetjük, hogy nemzetközi és európai összehasonlításban is a megváltozott munkaképességű, különösen a fogyatékos személyek foglalkoztatása messze elmarad a mintaként szolgáló fejlett jóléti államok foglalkoztatási adataitól. A dolgozatban ezekre az okokra is szeretnék kitérni, mert úgy vélem e nélkül pusztán számadatokat kapunk, és ezáltal az „outcome” elvész.

„A nemzeti reformprogram, a Széll Kálmán Terv alapján az „Európa 2020” Stratégia kiemelt célkitűzésének eléréséhez Magyarország a 2020. évig a 20–64 év közötti népességre vonatkozó foglalkoztatási ráta 75 %-ra történő növelésével kíván hozzájárulni.” (Horváth et al. 2011, p.13.)

A megváltozott munkaképességű emberek munkaerő-piaci aktivitása (24,1%) lényegesen alacsonyabb, mint az ép munkavállalóké (60,8%). (Váradi, 2011, p.7.) Közülük sokan a rossz egészségi állapotukkal magyarázzák, hogy nem dolgoznak. Azonban a munkát vállalók többsége, illetve az alkalmazottak többsége azok közül kerül ki, akiknek a munkaképesség csökkenése nem akadályozza, hogy teljes értékű munkát végezzen. Továbbá magyarázhatjuk a súlyosan fogyatékosok, de a megváltozott munkaképességű személyek bizonyos eseteiben az akadálymentes környezet nem megfelelő kialakításával, és az adaptált munkahelyi környezet hiányával.

A 2008-as gazdasági válságot követően Magyarországon a megváltozott munkaképességű és fogyatékos személyek körében drasztikus változtatásokat vezettek be mind a korábbi ellátások, mind a foglalkoztatás terén. A tömegesen megszűnő álláshelyek, rokkantsági nyugdíj átalakítása, az új felülvizsgálati rendszer bevezetése sokakat kilátástalan helyzetbe hozott, az egészségesek és épek között is tömeges munkanélküliséggel szembesülőkkel kellene az egészségkárosodott embereknek versenyezni, hogy visszakerüljenek a nyílt munkaerőpiacra. A munkaképes korú ám megváltozott munkaképességű emberek jelentős része kikerülve a munkaerőpiacról teljes mértékben az állami juttatásokra van utalva (közmunka, szociális segély,).

„A nem dolgozók közül több, mint 140 ezren szeretnének, de nem tudnak munkába állni, a jelenlegi rehabilitációs támogatási rendszer azonban csak 30-40 ezer embernek biztosít védett, vagy támogatott foglalkoztatást. Az elmúlt öt évben a támogatási rendszer több része is átalakításra került, annak érdekében, hogy az megfeleljen az uniós szabályoknak és megvalósítsa a megváltozott munkaképességű személyek integrált foglalkoztatását, nyílt munkaerőpiacra visszavezetését. Ennek ellenére, a támogatások legnagyobb része - 65% - továbbra is a nyílt munkapiactól elzárt, ún. védett szervezeti foglalkoztatásra jut úgy, hogy nincsen és alig néhány milliárdot fordít a költségvetés a nyílt munkapiaci elhelyezkedést segítő szolgáltatásokra. „ (Horváth et al. 2011, p.45.)

Egy modern gondolkodású társadalom hosszú távú befektetésnek tekinti a rehabilitációra költött forrásokat, mert tudja, hogy az megtérül, amint a munkavállalók megjelennek a munkaerőpiacon, és az eltartottakból eltartóvá válnak.

Az emberi jogi érvek mellett gazdaságpolitikai érdekek határozzák meg a fogyatékoságügyi politika egyik legfontosabb célkitűzését: minden munkaképes korú, fogyatékos, megváltozott munkaképességű ember számára biztosítani kell a munkahely megőrzését, illetve a munkába visszavezető utat.

2.4. KIK A MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰ SZEMÉLYEK?

2011. évi CXCI. törvény szerint *megváltozott munkaképességű* az a személy, akinek az egészségi állapota a rehabilitációs hatóság komplex minősítése alapján 60 százalékos vagy kisebb mértékű, aki legalább 40 százalékos egészségkárosodással rendelkezik, az erről szóló szakvélemény, szakhatósági állásfoglalás időbeli hatálya alatt, akinek a munkaképesség-csökkenése 50–100 százalékos mértékű, az erről szóló szakvélemény időbeli hatálya alatt, vagy aki fogyatékosági támogatásban vagy vakok személyi járadékában részesül.

2012. január elsejével a rokkantsági nyugdíj, baleseti rokkantsági nyugdíj, a rendszeres szociális járadék, az átmeneti járadék, mint ellátástípusok megszűntek. Helyettük új, egységes ellátások kerültek bevezetésre:

- *a rehabilitációs ellátás:* foglalkoztatásra, rehabilitációra javasolt személyek jövedelempótló ellátása,
- *a rokkantsági ellátás:* a foglalkoztatásra, rehabilitációra nem javasolt személyek jövedelempótló ellátása.

A Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal a 7/2012. (II.14.) NEFMI rendelet alapján komplex minősítési eljárás keretében kategóriákba sorolja a megváltozott munkaképességű személyeket.

Rehabilitálható, ezen belül

- 51–60% között van az egészségi állapota *B1 kategória*, foglalkoztathatósága rehabilitációval helyreállítható,
- 31–50% között van az egészségi állapota *C1 kategória*, tartós foglalkozási rehabilitációt igényel.

Rehabilitációja nem javasolt, ezen belül

- 51–60% között van az egészségi állapota *B2 kategória*, egészségi állapota alapján foglalkoztathatósága rehabilitációval helyreállítható, azonban a komplex minősítés szakmai szabályairól szóló rendeletben meghatározott egyéb körülményei miatt foglalkozási rehabilitációja nem javasolt, és akinek és a rehabilitálhatóság szociális szempontú vizsgálata alapján a rehabilitációja nem javasolt,

- 31–50% között van az egészségi állapota *C2 kategória*, egészségi állapota alapján tartós foglalkozási rehabilitációt igényel, azonban a komplex minősítés szakmai szabályairól szóló rendeletben meghatározott egyéb körülményei miatt foglalkozási rehabilitációja nem javasolt, és akinek és a rehabilitálhatóság szociális szempontú vizsgálata alapján a rehabilitációja nem javasolt,
- 1–30% között van az egészségi állapota *D kategória*, kizárólag folyamatos támogatással foglalkoztatható és orvosszakmai szempontból önellátásra képes,
- 1–30% között van az egészségi állapota *E kategória*, egészségkárosodása jelentős és önellátásra nem vagy csak segítséggel képes és orvosszakmai szempontból önellátásra nem vagy csak segítséggel képes.

2.5 A MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰ SZEMÉLYEK ELLÁTÁSAI

2014. január 1-jétől a 2011. CXCI. tv szerint megváltozott munkaképességű személyek ellátásaira jogosult az, akinek az egészségi állapota a rehabilitációs hatóság komplex minősítése alapján 60 százalékos vagy kisebb mértékű, és aki

- a kérelem benyújtását megelőző 5 éven belül legalább 1095 napon át biztosított volt, 10 éven belül legalább 2555 napon át vagy 15 éven belül legalább 3650 napon át biztosított volt,
- keresőtevékenységet nem végez és
- rendszeres pénzellátásban nem részesül.

Rehabilitációs ellátás

Az a megváltozott munkaképességű személy, akit B1, C1 kategóriába soroltak rehabilitációs ellátásra jogosult.

A rehabilitációs ellátás keretében rehabilitációs szolgáltatásra és rehabilitációs pénzbeli ellátásra jogosult a megváltozott munkaképességű személy.

A rehabilitációhoz szükséges időtartamra, legfeljebb azonban a folyósítás kezdetétől számított 3 évre állapítható meg a rehabilitációs ellátás.

Rokkantsági ellátás

A következő kategóriákba sorolt megváltozott munkaképességű személyek jogosultak rokkantsági ellátásra: B2, C2, D, E és a kérelem benyújtásának, vagy a felülvizsgálat időpontjában az öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséig hátralevő időtartam az 5 évet nem haladja meg.

Bányászok egészségkárosodási járadéka

Ki jogosult a bányászok egészségkárosodási járadékára?

Az a személy, akinek egészségkárosodása legalább 29%-os mértékű,

- saját jogú nyugellátásra nem jogosult,
- nem részesül rendszeres pénzellátásban, kereset-kiegészítésben, átmeneti kereset-kiegészítésben, jövedelem-kiegészítésben, átmeneti jövedelem-kiegészítésben,
- a járadék megállapításakor keresőtevékenységet nem folytat, és
- a keresőtevékenység megszűnését megelőzően megváltozott munkaképességére, illetve egészségkárosodására tekintettel a bányászokat megillető kereset-kiegészítésben vagy átmeneti kereset-kiegészítésben részesült.

Rehabilitációs kártya

Rehabilitációs kártyára az a megváltozott munkaképességű személy jogosult, akinek a rehabilitációs hatóság által végzett komplex minősítés szerint

- foglalkoztathatósága rehabilitációval helyreállítható, vagy
- tartós foglalkozási rehabilitációt igényel.

Rehabilitációs kártyára az a személy is jogosult, aki

- 2011. december 31-én III. csoportos rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjban, rendszeres szociális járadékban részesült, vagy
- rehabilitációs járadékban részesül.

A rehabilitációs kártyát a Nemzeti Adó- és Vámhivatal biztosítja. Amennyiben a kártyát visszavonják, azt az adóhatóság részére kell visszaszolgáltatni.

A munkaadó a Rehabilitációs kártyával rendelkező megváltozott munkaképességű személlyel fennálló adófizetési kötelezettséget eredményező munkaviszonyra tekintettel terhelő számított adóból adókedvezményt vehet igénybe, melynek mértéke az adó alapjának megállapításánál

figyelembe vett, a munkavállalót terhelő közterhekkel és más levonásokkal nem csökkentett (bruttó) munkabér, de legfeljebb a minimálbér kétszeresének 27 százaléka.

A kedvezményre egy megváltozott munkaképességű személy után egyszerre csak egy munkaadó jogosult, és csak arra az időszakra, amelyben a Rehabilitációs kártyát letétben tartotta.

2.6. A MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰ SZEMÉLYEK TÁMOGATOTT FOGLALKOZTATÁSA

A megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatása 3 módon valósulhat meg jelenleg Magyarországon:

a) Rehabilitációs foglalkoztatás akkreditációs tanúsítvánnyal

Főbb sajátossága: a munkaviszonyban foglalkoztatott megváltozott munkaképességű munkavállalók havi létszáma eléri a 30 főt, vagy az összes munkavállalóhoz képest a 25%-ot meghaladja. A 176/2005. (IX. 2.) Korm. rendelet a jogszabályi háttere.

2013 januárjától, kizárólag akkreditált foglalkoztatók részére, pályázati úton nyújtható bér- és költségtámogatás került bevezetésre, amelyet a *tranzit-, ill. a tartós foglalkoztatáshoz* kaphat a munkáltató. Figyelmet érdemel, hogy a Rehabilitációs kártya által nyújtott kedvezményt, e pályázattól függetlenül, minden arra jogosult személy után igénybe veheti a pályázaton nyertes munkáltató is.

A Korm. rendelet az alábbiak szerint határolja be munkavállalóknak azon körét, akik foglalkoztatásához támogatások nyújthatóak:

- aki a komplex minősítés alapján rehabilitálható (B1, C1 kategória), vagy
- akinek rehabilitációja nem javasolt (B2, C2, D kategória)
- aki 2011. december 31-én III. csoportos rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjban, rendszeres szociális járadékban részesült és az öregségi nyugdíjkorhatárt több, mint öt év múlva éri el és kérte a komplex minősítését,
- aki rehabilitációs járadékban részesül,
- aki 2011. december 31-én az *1991. évi IV. törvény 42. és 42/B. §-a* szerint megváltozott munkaképességű munkavállalónak minősült, vagy foglalkoztatása alapján a munkáltató 2011 decemberében költségvetési támogatásban részesült.

A tranzit foglalkoztatás – támogatásának – *célja a nyílt munkaerőpiacra történő kivezetésre való felkészítése azon megváltozott munkaképességű személyeknek, akiket a komplex minősítés során rehabilitálhatónak minősítettek (B1 és C1 kategória). Ehhez a munkáltató 2013-ban fix összegű, míg 2014-től három éven át degresszív jellegű támogatásban részesíthető. A foglalkozási támogatási időszakot követően cél a legalább 6 hónapos nyílt piaci foglalkoztatás, ezen idő alatt a munkáltatónak mentori szolgáltatást kell biztosítani. A tranzit foglalkoztatás keretében lehetőség van maximum 4 hónap időtartamú munkapróba keretében a nyílt piaci foglalkoztatásra munkatapasztalat és munkagyakorlat szerzése céljából.*

A tartós foglalkoztatás – támogatásának – *célja a megváltozott munkaképességű személyek képességeinek védett körülmények között történő megőrzése, fejlesztése. Ez a támogatási forma is 2013-ban egy évre, míg 2014-től már három évre állapítható meg, de időtartama korlátozás nélkül meghosszabbítható és a támogatás mértéke nem degresszív jellegű.*

A tranzit- és a tartós foglalkoztatás során felmerülő költségek között támogatható a munkabér és szociális hozzájárulási adó maximum 75%-a, egyesület, alapítvány, nonprofit gazdasági társaság nem gazdasági-vállalkozási tevékenysége keretében maximum 100%-a.

Támogathatóak a foglalkoztatáshoz kapcsolódó költségek között a helyiségek átalakítási költségei, a fogyatékosokat segítők költségei, a fogyatékosok által használt munkaeszközök költségei. Tehát olyan költségeket támogatnak, amelyek azon felül merülnek fel, mintha nem fogyatékos foglalkoztatnának, továbbá minden, a fogyatékkal élő munkavállalók alkalmazásából közvetlenül eredő adminisztrációs és szállítási költségek is.

b) Szociális foglalkoztatás keretében

Szociális foglalkoztatás lakóotthon, átmeneti otthon, és nappali intézményben folytatható.

A szociális foglalkoztatást további két területre lehet bontani:

- **Munka rehabilitáció:**

Az ellátott személy munkakészségének, testi és szellemi képességeinek megőrzése munkavégzéssel, fejlesztéssel, továbbá felkészítés a fejlesztő felkészítő foglalkoztatásra.

- ***Fejlesztő felkészítő foglalkoztatás:***

- Az ellátott önálló munkavégző képességének kialakítása, helyreállítása, fejlesztése.
- A munkafolyamatok betanításával a munkakultúra kialakítása.
- A megfelelő idő és felkészítés után az egyén képessé válik a védett illetve a nyílt munkaerőpiacon történő munkavégzésre.

c) Védett munkahely keretében

Akkreditált munkáltató általi foglalkoztatás, ha a munkáltató biztosít tranzit vagy tartós foglalkoztatást, és munkavállalóinak legalább 50%-a az Mmtv. 22. §-a szerinti megváltozott munkaképességű személynek minősül; 327/2012. (XI. 16.) Korm. rendelet szabályozza.

2.7. A REHABILITÁCIÓS FOGLALKOZTATÁS

A megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató munkáltatók akkreditációja 2005. november 1-je óta létező jogintézmény, amely azzal a céllal jött létre, hogy minél nagyobb számban *visszavezesse a megváltozott munkaképességű munkavállalókat a nyílt munkaerőpiacra, a rehabilitációs foglalkoztatást elősegítő bértámogatás és költségkompenzáció eszközével.* (Szalay, 2013) Az akkreditációs foglalkoztatás jogi háttérét a költségvetési támogatásokról szóló 327/2012. (XI.16.) Kormányrendelet biztosítja. Pályázati rendszerben a költségvetés által biztosított keret erejéig, egyfajta típusú akkreditációs tanúsítvánnyal rendelkezők pályázhatnak támogatásért. Az akkreditációs tanúsítvány megszerzése mindenki számára azonos feltételeket jelent, egységes követelményrendszerrel, amelynek sarkalatos kritériuma, hogy a foglalkoztató a támogatás céljának megvalósítására alkalmas feltételekkel rendelkezzen. Követelményként fogalmazódik meg a munkáltató tekintetében, hogy kiépítse a munkahelyen belüli rehabilitációs intézményrendszert (rehabilitációs tanácsadó, rehabilitációs mentorok, személyi segítők, egyéb rehabilitációs szakemberek), folyamatos együttműködést a rehabilitációs hatósággal, valamint a munkáltató köteles biztosítani a komplex rehabilitáció valamennyi eleméhez való hozzáférés lehetőségét. A hatósági eljárás sikeres lezárásaként kiállított rehabilitációs akkreditációs tanúsítvány határozatlan időre szól, visszavonásig érvényes hatállyal.

A foglalkoztatási rehabilitációs szakmai programot 3 évre kell évenkénti bontásban elkészíteni, bemutatva a rövid és hosszú távú célkitűzéseket, évente értékelni kell a megvalósulást illetve feltárni az akadályozó tényezőket, szükség esetén felülvizsgálni a célokat és eszközöket.

A tranzit foglalkoztatás esetén a szakmai programban mellékletként akciótervet kell készíteni, melyben bemutatásra kerül, hogyan valósulhat meg a foglalkoztatási rehabilitáció, amely a nyílt piaci kihelyezés alapfeltétele. Tranzit foglalkoztatott esetén maximum 3 évre szóló ütemezés, munkapróba esetén a lehetséges partnerek, munkakör és egyéb körülmények megnevezése.

3. ANYAG ÉS MÓDSZER

3.1 AZ EGYESÜLET FOGLALKOZTATÁSÁNAK TÁRSADALMI-GAZDASÁGI KÖLTSÉG- HASZON ELEMZÉSE MÓDSZERTAN

A tanulmány elkészítése során különféle módszereket vizsgáltam és hasonlítottam össze, az elemzés célkitűzéséhez a legjobban megfelelő módszert kerestem.

A tanulmány megalkotásának alapötletét a Floridai Állami Egyetem egyik 1999. évi kutatása adta, melynek témája a floridai fogyatékos emberek munkába állításának költség-haszon elemzése. A tanulmányuk megalkotásának háttere az volt, hogy *„Az utolsó néhány évben az amerikai fogyatékosok száma drámai emelkedésnek indult. Irányadó tanulmányok szerint, különböző ismérvek alapján minden ötödik amerikai fogyatékosnak tekinthető és Florida államban is 10%-osra becsülik az érintettek arányát. A 21–64 éves, nem fogyatékos korosztály foglalkoztatási vizsgálata azt mutatja, hogy ezek 80%-a munkavállaló, míg ugyanehhez a korosztályhoz tartozó fogyatékosok csak 77% -a, sőt a súlyos állapotban lévők pedig csak 26% -a munkavállaló.”* (Hemenway–Rohani, 1999) Ezzel szemben Magyarországon *„A megváltozott munkaképességű emberek munkaerő-piaci aktivitása (24,1%) lényegesen alacsonyabb, mint az ép munkavállalóké (60,8 %).”* (Váradi, 2011, p.7.)

A floridai tanulmányban a következő kérdésekre kerestek válaszokat:

„1.) Milyen megtakarítással és esetleges haszonnal jár Florida adófizetőinek, amennyiben a munkaképes korban levő fogyatékos emberek képzési rehabilitációs szolgáltatásban részesülnek és ezáltal gazdasági résztvevőkké válnak?

2.) Melyek a munkanélküliségben ellátott fogyatékos emberek költségei?

3.) Mik a költségei a szóban forgó csoport kihelyezésének és munkában tartásának?

4.) Milyen számszerűsíthető és egyéb haszna van a képzési rehabilitációnak?”

(Hemenway–Rohani,1999)

A kutatásaik során arra az eredményre jutottak, *„hogy a foglalkoztatási rehabilitáció megtérülése még a legkonzervatívabb megközelítéssel is igen magas mértékű.”* (Hemenway–Rohani,1999) Kíváncsi voltam, hogy eltérő egészségügyi, gazdasági, társadalmi környezetben, igazolható-e, hogy a fogyatékosok foglalkoztatása hasznos.

Először az Európai Unió irányelvei alapján készített költség-haszon elemzés módszertani útmutatóit tanulmányoztam, úgymint a COWI Magyarország Kft, 2007., 2009. évi dokumentumait, az Európai Bizottság Regionális Politikai Főigazgatóság 2007–2013-as időszakra készített 4. számú módszertani munkadokumentumát.

Az EB munkadokumentuma kétféle szemléletet tükröz. A pénzügyi elemzésben a pénzügyi teljesítménymutatókat számolja, a pénzügyi fenntarthatóságot értékeli elsősorban a finanszírozó szemszögéből, míg a gazdasági elemzésben a társadalom szempontjai is érvényesülnek. *„A pénzügyi elemzésben szereplő pénzáramlásokat veszik a gazdasági elemzés kiindulópontjaiként.”* (EB, 2006, p. 9.) A gazdasági teljesítménymutatók meghatározásához fiskális és externáliákkal kapcsolatos korrekciókat alkalmaz.

A közgazdasági költség-haszon elemzés célja, hogy feltárja a közpénzek felhasználásának a környezetre, a társadalomra, és a gazdaságra gyakorolt hatásait. Nem az egyéni profit, hanem a társadalmi költségek és hasznok meghatározása a feladat.

Azonban a Lengyel (2009) által készített tananyagban szereplő módszer, szemléletmód volt a legalkalmasabb arra, hogy a témát feldolgozzam a társadalmi-gazdasági költség-haszon elemzés eszközével.

Lengyel a társadalmi-gazdasági költség-haszon elemzés során a következő kérdéseket teszi fel: *„Közgazdaságilag indokolható-e adott program költségvetési támogatása, mekkora a társadalom haszna az adott program megvalósulásából?”*

„A társadalom egészére, vagy az adott térségben élőkre milyen hatással van a támogatás?”

Lengyel két szemléletet hasonlít össze a társadalmi-gazdasági költség-haszon számítás és a pénzügyi költség-haszon számítás során. A társadalmi-gazdasági költség-haszon elemzés során a számviteli eredményeken túl figyelembe vesz a társadalom különböző érintettjeinél keletkező költségeket és hasznokat is, függetlenül attól, hogy számszerűsíthető-e vagy sem.

A közgazdasági költség-haszon elemzés során a pénzügyi hasznokat, költségvetést kell kiegészíteni a társadalmi hasznokkal, költségekkel, ezért ezt társadalmi-gazdasági elemzésnek is nevezik. (Lengyel, 2009)

A szervezetek pénzügyi elemzése során pénzügyi és számviteli elemzési eszközöket, módszereket használ, hogy komplexebben megismerhessük a szervezet, vagyoni, pénzügyi és

jövedelmi helyzetét. Ezek az eszközök a mérleg, eredménykimutatás, amiben „*a kimutatásokat folyóárakon kell elkészíteni*”. (Lengyel, 2009)

A hatások számszerűsítése során a számításokat jogszabályi feltételek, az érintett célcsoportban célzott felmérések, egyéb normák mentén, vagy komparatív elven hasonló tevékenységek becslései alapján készítik.

A társadalmi haszon megállapítása, kvantifikálása során a hasznot közvetlen, közvetett és tovagyrűző, externális hatásokként vesszük számba, függetlenül attól, hogy melyik érintettnél keletkezik. (Lengyel, 2009)

A társadalmi-gazdasági költség-haszon elemzés során a gazdaság más szereplőinél jelentkező pozitív és negatív externális hatásokat egyaránt figyelembe vesszük, ha a társadalom egészét nézzük a másik fél profitját, haszonképző képességét módosítják ezek az externális hatások, míg a pénzügyi költség-haszon számítások figyelmen kívül hagyják ezeket.

Az elemzés során a fiskális korrekciókat végre kell hajtani, például a közvetett módon jelentkező munkaadói, munkavállalói járulékokkal, áfával, egyéb adókkal számolni kell. Ezek az adók, járulékok a támogatások elköltése során szinte azonnal a költségvetésbe kerülnek, költségvetési bevételt képezve. Ugyanígy a transzfer kifizetéseknél is például a megváltozott munkaképességűek ellátásainál is figyelembe kell venni. (EB 2006, p. 9.)

A gazdasági teljesítménymutatók számítása fontos, de nem elégséges feltétel a társadalmi hasznosság számításánál, mert a hasznoknak vannak olyan típusai melyek nem számszerűsíthetők, pénzben nem kifejezhetők. (Lengyel, 2009)

A dolgozat során felhasznált anyagot és módszertant egyrészt a szakirodalmi áttekintés adja, másrészt a Mozgáskorlátozottak Somogy Megyei Egyesülete gazdasági elemzéséhez a 2013. évi főkönyvi adatok, a 2013. évi beszámoló és bérösszesítők és egyéb munkaügyi dokumentációk álltak rendelkezésemre. Továbbá a Központi Statisztikai Hivatal adatait, Nemzeti Rehabilitációs Szolgálat nyilvános adatbázisát használtam elemzésekhez. A vizsgált időszak a 2013-as év adatai.

A Mozgáskorlátozottak Somogy Megyei Egyesületét vizsgálom: általánosan a szervezet társadalmi hasznosságát, külön kiemelve a megváltozott munkaképességűek rehabilitációs foglalkoztatását, társadalmi hasznosságát.

Az Egyesület munkatársaival folytatott személyes konzultációk során elsőként a foglalkoztató szervezet alapvető adataira kérdeztem rá, majd a foglalkoztatás tárgyi körülményeire, a munkavállalók jellemzőire, a nyújtott rehabilitációs szolgáltatásokra, végül a gazdálkodásra vonatkozó adatokat kérdeztem meg. A kérdések zöme a jelenlegi ténybeli állapotra vonatkozik, egyeseket azonban a múltbeli körülmények, illetve a jövőbeli tervek megismerése érdekében tettem fel. Az alkalmat kihasználva szándékomban állt annak a lehetőségnek a biztosítása is, hogy a foglalkoztató a támogatási rendszerrel kapcsolatos véleményét, javaslatait elmondhassa.

A közgazdasági költség-haszon elemzés célja a kiválasztott szervezetre vonatkozóan a társadalmi hasznosság és költségek vizsgálata. Tekintettel arra, hogy ennek a vizsgálatnak a keretében a pénzügyi hasznokat és költségeket kell kiegészíteni társadalmi hasznokkal, a szervezet munkaügyi, személyi állományi adatait használtam, valamint becsült adatokkal számoltam.

A tanulmány társadalmi-gazdasági haszonelemzését én készítettem, így a hozzá tartozó eredmények, táblázatok, ábrák a saját forrás részét képezik.

3.2. A MOZGÁSKORLÁTOZOTTAK SOMOGY MEGYEI EGYESÜLETÉNEK BEMUTATÁSA

A dolgozatban a Mozgáskorlátozottak Somogy Megyei Egyesületének (a továbbiakban MSME) rehabilitációs akkreditációs foglalkoztatását szeretném bemutatni. *Célom*, hogy felmérjem a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatási helyzetét, az érintettek tevékenységét, a foglalkoztatás jellemzőit, a foglalkoztatók által nyújtott rehabilitációs szolgáltatásokat és igazoljam e foglalkoztatás létjogosultságát a társadalmi költség-haszon elemzés eszközével. Különös figyelmet fordítanék arra, hogy megpróbáljak tendenciákat és folyamatokat is meghatározni, a munkáltató terveit, szándékait és motivációit megismerni.

Az Egyesület jogállása szerint közhasznú társadalmi szervezet, érdekérvényesítő szerv területileg szervezett 10 körzeti csoporttal, 2497 fős tagsággal. *3 telephelyen végez szociális foglalkoztatást intézményi keretek között. A szociális intézményi foglalkoztatás* keretein belül 43 dolgozónak biztosít munkát, alvállalkozói tevékenységükkel hozzájárulnak hazánk GDP-jéhez, értékteremtő munkájukkal. Emellett *foglalkoztatóként* 110 embernek biztosít munkát integrált körülmények között 5 telephelyen, folyamatosan bővülő szolgáltatásokkal, melyeket nemcsak a tagjai számára biztosít. *Az akkreditációban foglalkoztatott megváltozott*

munkaképességű dolgozók (1. táblázat) pedig szinte valamennyi telephelyen dolgoznak ott, ahol igény merül fel a foglalkoztatásukra változatos munkakörökben. Az akkreditációban foglalkoztatott megváltozott munkaképességű személyek aránya 28%-ot tesz ki az Egyesület munkaviszonyban foglalkoztatott munkavállalói között.

1. táblázat: MSME akkreditált telephelyei, és a foglalkoztatottak létszáma 2013-ban

Megye	Település	Cím	Foglalkoztatottak létszáma	Megváltozott munkaképességű foglalkoztatottak száma
Somogy megye	Kaposvár	Béke utca 47.	22	3
Somogy megye	Kaposvár	Iszák utca 42.	30	15
Somogy megye	Kaposvár	Rezeda utca 60.	24	9
Somogy megye	Nagyatád	Dózsa Gy. utca 6.	12	3
Összesen:			88	30

Forrás: saját szerkesztés

Kivitelezés alatt van az Egyesület 6. telephelye, amely szintén integrált környezetben lesz foglalkoztatója autista és más egészségkárosodott embernek, aquapóniás foglalkoztatásban.

3.3. MSME TEVÉKENYSÉGEI, FŐBB JELLEMZŐI

Az Egyesület, mint civil szervezet a létesítő okiratában szereplő cél érdekében vagyonával önállóan gazdálkodik, a cél szerinti tevékenység mellett vállalkozási tevékenységet is folytat.

Az egyesületek működését *2013. évi V. tv. III. könyv 2. rész szabályozza, az új Ptk. civil szervezetekre* vonatkozó különös szabályaival.

2012. január 1-től az minősíthető közhasznú szervezetté, aki teljesíti a következő feltételeket: a létesítő okiratban meg kell neveznie, hogy *milyen közhasznú tevékenységeket, mely közfeladathoz kapcsolódóan végez*, és a közfeladat teljesítését milyen jogszabály írja elő; ki kell nyilvánítania, hogy a tagokon kívül mások is részesülhetnek a közhasznú szolgáltatásokból; *vállalkozási tevékenységet csak közhasznú vagy a cél-szerinti tevékenység megvalósítása érdekében*, azokat nem veszélyeztetve végezhet. A közhasznú szervezet közhasznú jogállását közhasznúsági nyilvántartásba vétellel szerzi meg.

2. táblázat: MSME mérleg adatai 2013. év

ESZKÖZÖK (AKTÍVÁK)	Adatok ezer Ft-ban
A. Befektetett eszközök	412 630
B. Forgóeszközök	107 535
C. Aktív időbeli elhatárolások	11 734
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	531 899
FORRÁSOK (PASSZÍVÁK)	
D. Saját tőke	397 911
E. Céltartalékok	0
F. Kötelezettségek	23 696
G. Passzív időbeli elhatárolások	110 292
FORRÁSOK ÖSSZESEN	531 899

Forrás: MSME 2013. PK 142 beszámoló alapján

Az Egyesület főbb mutatószámait, mérlegfőösszegét (2. táblázat) tartalmazza. A befektetett eszközök között 409 999 ezer forinttal telephelyek, saját tulajdonú ingatlanok, a forgó eszközök között 55 millió Ft-tal követelések, és 51 millió Ft-tal pénzeszközök szerepelnek. Összes bevétele 338 323 ezer Ft, összes ráfordítása 322 573 ezer Ft, eredménye 15 750 ezer Ft.

2006 óta a vállalkozási tevékenységből származó árbevétel nem érte el az összes bevétel 15%-át, ezért társasági adófizetési kötelezettség nem keletkezett. Továbbra is ez a tendencia várható. Vállalkozási tevékenységek, amit elsősorban a fogyatékos emberek részére végez: fogyatékos emberek üdültetése, gyógyászati segédeszköz bolt működtetése, cipőjavító tevékenység, intézményi foglalkoztatás. Az alaptevékenység bevételei 80%-a állami költségvetésből (normatívák, bértámogatás, pályázatok) és 20%-a a vállalkozási tevékenység eredményéből és a gazdálkodók, magánszemélyektől befolyt adományokból származik. További tevékenységek, gyógypedagógiai módszertani központ, otthoni szakápolás, támogató szolgáltatások nyújtása. 2 helyszínen fogyatékosok lakóotthonát, nappali intézményt, szociális intézményi foglalkoztatót működtet. Részletesen az 1. számú mellékletben az MSME szervezeti ábrája mutatja az Egyesület hierarchiáját, egységeit, tevékenységeit.

Somogy megyében igen alacsony a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatására létrejött célszervezetek, védett foglalkoztatók száma, az általuk foglalkoztatott megváltozott munkaképességű emberek száma az egész megyében nem éri el az 1000 főt. Országos szinten 355 akkreditált foglalkoztató működik, a megyében 5, mindegyik kaposvári székhellyel.

Országos szinten 54 védett szervezet működik, a megyében egyetlen megyei székhelyű védett szervezet sem található. Az adatok a Nemzeti Rehabilitációs Szociális Hivatal nyilvános adatbázisából származnak.

Különösen alacsony a súlyosan fogyatékos emberek foglalkoztatási aránya. Kaposvár városban, illetve Somogy Megyében az Egyesület a súlyosan fogyatékos személyek legnagyobb foglalkoztatója, különösen az általunk végzett szociális intézményi foglalkoztatás volumenének figyelembevételével. Az Egyesület, a megváltozott munkaképességű, de különösen a súlyosan fogyatékos személyek foglalkoztatójaként hiányt pótló munkaerő-piaci szereplő. Foglalkoztatási tevékenysége során évtizedek óta munkaerő kapacitás felesleg van, a munkát vállalni szándékozó súlyosan fogyatékos személyeknek csak a töredékét tudja foglalkoztatni. Egy-egy nyugdíjazás miatt megüresedő munkahelyre jelentős túljelentkezés van súlyosan fogyatékos munkavállalókból. A megye foglalkoztatási szerkezete alapján igen alacsony a nyílt munkaerő-piaci foglalkoztatók foglalkoztatási készsége, különösen a súlyosan fogyatékos személyek esetében. Megyénkben különösen az idénymunkák jellege miatt, mezőgazdasági munkákra, illetve a balatoni szezonális munkákra van a foglalkoztatók részéről kereslet.

3.4. KAPCSOLATI HÁLÓ BEMUTATÁSA A FOGLALKOZTATÁSI REHABILITÁCIÓBAN RÉSZTVEVŐ SZERVEZETEKSEL

Az Egyesületnek több évtizedre visszanyúló kapcsolata van a Munkaügyi Központtal helyi és megyei szinten egyaránt. Hosszú éveken keresztül végzett és részben jelenleg is végez munkaerő-piaci szolgáltatásokat a Munkaügyi Központokkal együttműködve. Ebből következően a személyes kapcsolatrendszer adott a Munkaügyi Központok munkatársaival. Tekintettel arra, hogy a Megyei Kormányhivatal Rehabilitációs Szakigazgatási Szervének személyi állománya egy része korábban a Munkaügyi Központban hasonló feladatokat látott el, így a személyes kapcsolat rendelkezésre áll a RSZSZ munkatársaival is, emellett ezt a kapcsolatot együttműködési megállapodás is megerősíti.

Az Egyesület intézményeinek szakmai tevékenysége alapján, amely egészségügyi szolgáltatói tevékenységre is kiterjed az általa működtetett Otthoni Szakápolási Szolgálat fenntartásával, rendszeres kapcsolata van a Kaposi Mór Megyei Kórház Rehabilitációs Osztályával, továbbá, mivel az Egyesület is több szociális intézményt működtet, így folyamatos, állandó kapcsolat van a működési területén tevékenykedő valamennyi szociális intézménnyel.

Képzési együttműködéssel rendelkezik a Magyar Vöröskereszt Somogy Megyei Szervezetének Szociális Felnőttképzési Intézményével, az Egyesület gyakorlati képzési helyként működik a szociális képzési programokban. Szociális intézményi foglalkoztatási tevékenységén keresztül évek óta munkakapcsolatban és alvállalkozói kapcsolatban áll a Nagyatádi Nyomdaipari Kft-vel, a COATS Nagyatádi Cérnagyárával, a KVGY Kaposvári Villamossági Gyár Kft-vel, a KAVETRA Villamossági Kft -vel, a Praktikum Kft-vel, az ERFO Kft. kaposvári telephelyével és más nyílt munkaerő-piaci foglalkoztató szervezetekkel. Ezeket a kapcsolatrendszereket a tranzit foglalkoztatás sikeres megvalósítása érdekében tovább kívánja fejleszteni és más potenciális munkáltatókkal is kapcsolatot kíván teremteni.

Rehabilitációs szolgáltatásait évek óta fejleszti saját bevételeiből az Egyesület, ezért a jövőben is fel kívánja használni szabad bevételeit a rehabilitációs tevékenység fejlesztésére, elsősorban a munkaeszközök korszerűsítésére, a kevesebb fizikai erőfeszítést igénylő gépek, berendezések, ápolási, gondozási eszközök beszerzésére, valamint az adaptált munkahelyi környezet fejlesztésére. A rehabilitációs foglalkoztatás során, tevékenységének sajátosságai miatt, termék előállítását nem terveznek.

Sajátos "termékei" a szociális, a közoktatási, az egészségügyi és a fogyatékos emberek esélyegyenlőségének megvalósulását segítő érdekérvényesítő, szakértői és információs szolgáltatások, amelyek fenntartását és fejlesztését tervezik a jövőre nézve is. Ezeken a területeken nem kell piacutatót, piacbővítést végezni, mert az igények jelenleg is meghaladják a rendelkezésre álló kapacitásokat. A fejlesztésnek kizárólag finanszírozási korlátai vannak, amelyek a szolgáltatások speciális jellegére tekintettel, az ellátások állami finanszírozásának nagyságrendjétől függnének, mert a szolgáltatásokat igénybe vevő fogyatékos és egészségkárosodott emberek tényleges saját fizetőképessége nem teszi lehetővé a szolgáltatások piaci alapokon történő fejlesztését, illetve fenntartását.

A szolgáltató rendszer stabilitása és fenntarthatósága alapvetően az állam által ezekre a célokra fordítandó forrásainak nagyságrendjétől függ, belátható időn belül nem látszik lehetőség arra, hogy maguk a rászoruló emberek rendelkezzenek olyan jövedelemmel, amelyből e szolgáltatásokat állami támogatás nélkül igénybe tudnák venni.

3.5. A REHABILITÁCIÓS AKKREDITÁCIÓBAN FOGLALKOZTATOTTAKRÓL NÉHÁNY ADAT

A komplex minősítés szerinti rehabilitálható és nem rehabilitálható személyeket megkülönböztetik a foglalkoztatásban is, amely a foglalkoztatás tartóssága okán kap különös szerepet, szóval tartós vagy tranzit foglalkoztatottak lesznek a minősített személyek.

Egyértelmű, hogy a *rehabilitálhatónak minősített* (B1, C1) megváltozott munkaképességű személyeknek a jelenlegi szabályok szerint a komplex rehabilitáció után mindenképpen vissza kell térnie a nyílt munkaerő-piacra, különben ellátás, illetve munkabér nélkül maradnak. Példa: 56%-os egészségkárosodással rendelkező teljesen siket hölgy, C1-es minősítéssel, tranzit foglalkoztatási kategória.

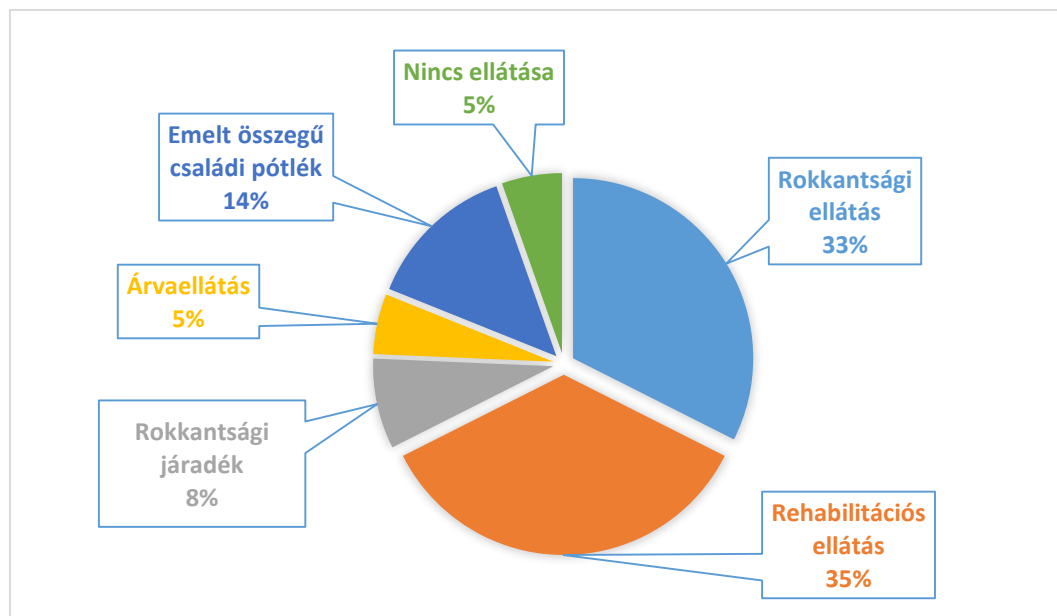
A *nem rehabilitálhatónak minősített* (B2, C2, D, E) kategóriák a tartós foglalkoztatásban érintettek.

Ezek a személyek különféle ellátással rendelkeznek, attól függően, mikor szereztek jogosultságot az ellátásaikra és a munkaképesség csökkenésük hány %-os volt.

Az alanyi jogon járó emelt összegű családi pótlékra, az árvaellátásra, rokkantsági járadékra az szerezhettek jogosultságot, akinek 18 éves kora előtt súlyos egészségkárosodása keletkezett. Összességében 27%-ot tesz ki az arányuk az Egyesületben akkreditációban foglalkoztatottak közül. Míg a rokkantsági ellátással rendelkezők aránya 33%, ők voltak a korábbi rokkantsági nyugdíjasok. A rehabilitációs ellátásban részesültek aránya 35%, ez a csoport már az új minősítési rendszeren keresztülment. (2. ábra)

Az akkreditált rehabilitációs foglalkoztatottakból 2 fő az, aki nem részesül a megváltozott munkaképességűek ellátásaiból, ez az arány 5%-ot tesz ki. B1-56% ÖEK és C1-40% ÖEK az egészségkárosodásuk mértéke, mindketten a fiatalabb korosztályhoz tartoznak.

A megváltozott munkaképességű emberek közül *nem* mindenki akar, vagy *képes* dolgozni állapotától függően. Az akkreditációban foglalkoztatott megváltozott munkaképességű személyek *átlagos ellátásai 41 471 Ft-ot tesznek ki*, miközben az „egészséges” társadalomhoz képest többletköltségekkel rendelkeznek, például gyógyszer, diéta, gyógytorna stb..

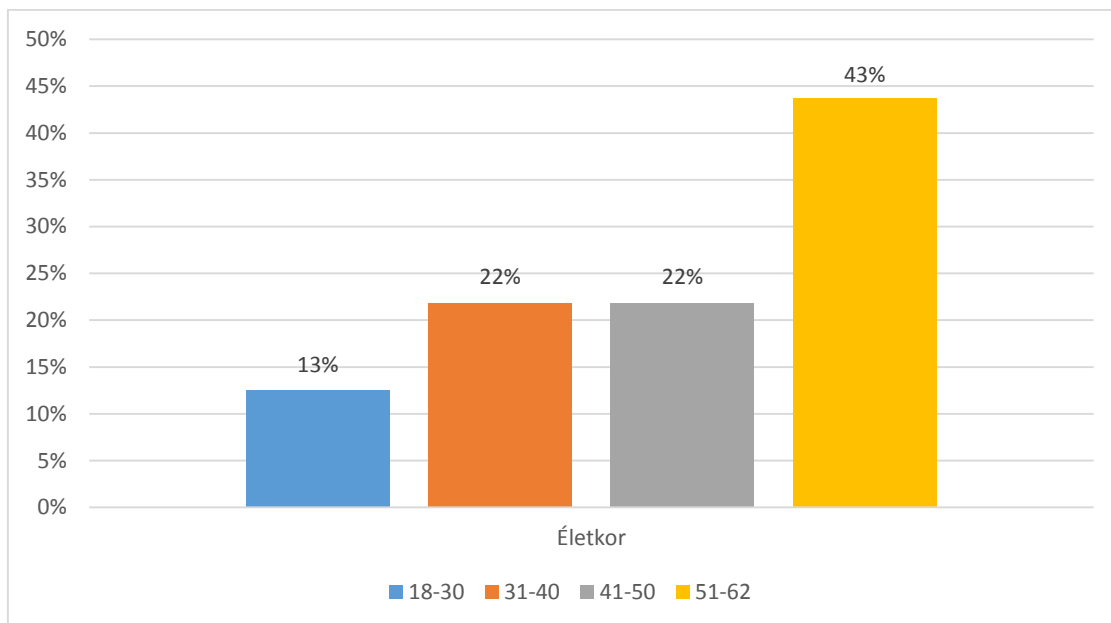

2. ábra: MSME megváltozott munkaképességű dolgozóinak ellátásai (munkabér nélkül!) 2013. év

Forrás: saját szerkesztés

Mint ahogy azt a 3. ábra is mutatja nagyon magas az 50 év felettiek aránya 43%, ezt az arányt betudhatjuk annak is, hogy 50 év az egy kritikus kor az egészségi állapot szempontjából. A nehéz fizikai munkában elhasználódás és az egyéb egészségkárosodások 50 éves korban jelentkeznek. Míg a 30 és 50 éves korosztály aránya kiegyenlített.

A legfiatalabbak aránya 13% a kimutatásban, ők az a társadalmi réteg akik, fogyatékosan születtek, balesetekben sérültek és fiatal korukban egészségkárosodást szereztek. Az oktatási intézmények túlnyomó többsége nincs megfelelően akadálymentesítve, sokan magántanulóként szerzik meg az alapvető ismereteket, a középszintű iskolákról nem is beszélve, így elég sokan kiszorulnak az oktatásból különösen, ha vidéki kistelepüléseken élnek, és nem rendelkeznek támogató háttérrel. A megváltozott munkaképességűeknek, de különösen a fogyatékos fiatalok számára kiemelt fontosságú a képességeinek megfelelő oktatás elérése, mert csak így lehetnek „hasznos” tagjai a társadalomnak és élhetnek teljes életet. Különben anyagi függőségben, a megváltozott munkaképességűek szerény ellátásait „élvezhetik” életük végéig. A vidéki kistelepülések csekély munkalehetősége is tovább rontja munkalehetőségeiket, esélyeiket, társadalmi integrációjukat.

3. ábra: Az MSME rehabilitációs foglalkoztatásban résztvevő alkalmazottainak életkor szerinti megoszlása 2013. év

Forrás: saját szerkesztés

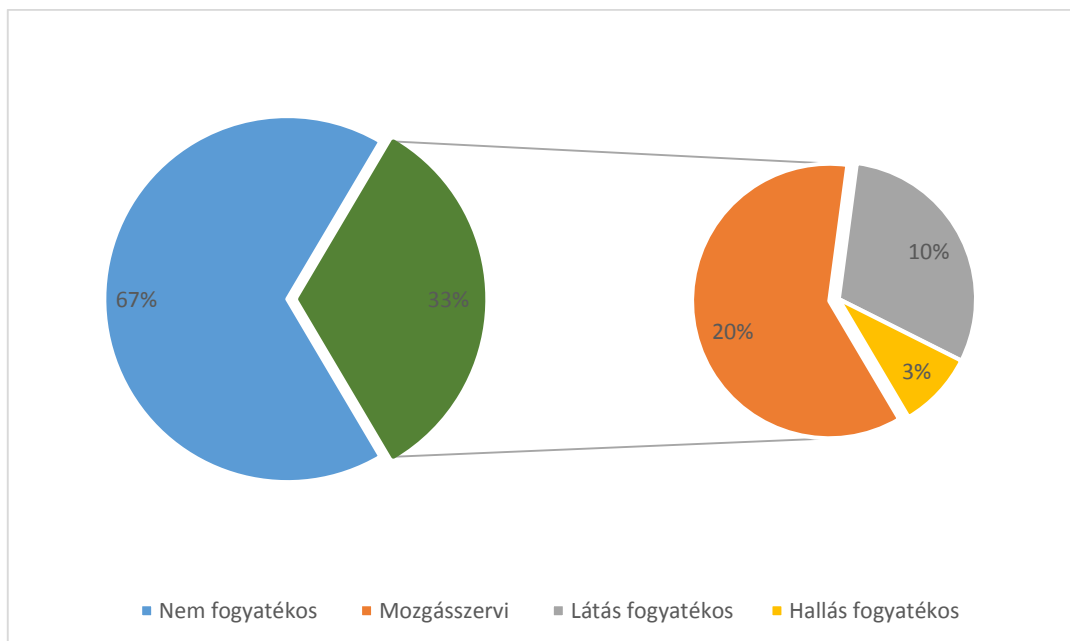
A tartósan munkanélküli személyeket nehezebb visszavezetni a munka világába, állandósul helyzetük. Kiesett produktivitás, jövedelemkorláthoz kötött segélyek, romló egészségi állapot, csökkenő életszínvonal a perspektívájuk.

Feltételezhető, hogy a várható életkora ennek a rétegnek rövidebb, mint a társadalmi átlag, a meglévő fogyatékoságok, egészségkárosodások okán, miközben a helyzetüket tovább rontja a rossz életkörülmények, kilátástalanság.

Az akkreditációban foglalkoztatottak harmada orvosszakértői szerv által minősített súlyos fogyatékos, jövedelemtől függetlenül fogyatékosági támogatásra jogosultak.

A fogyatékos munkavállalók többsége mozgásszervi fogyatékos, ami az országos átlaggal összhangban van. Nagy részük adminisztratív munkakörökben dolgozik.

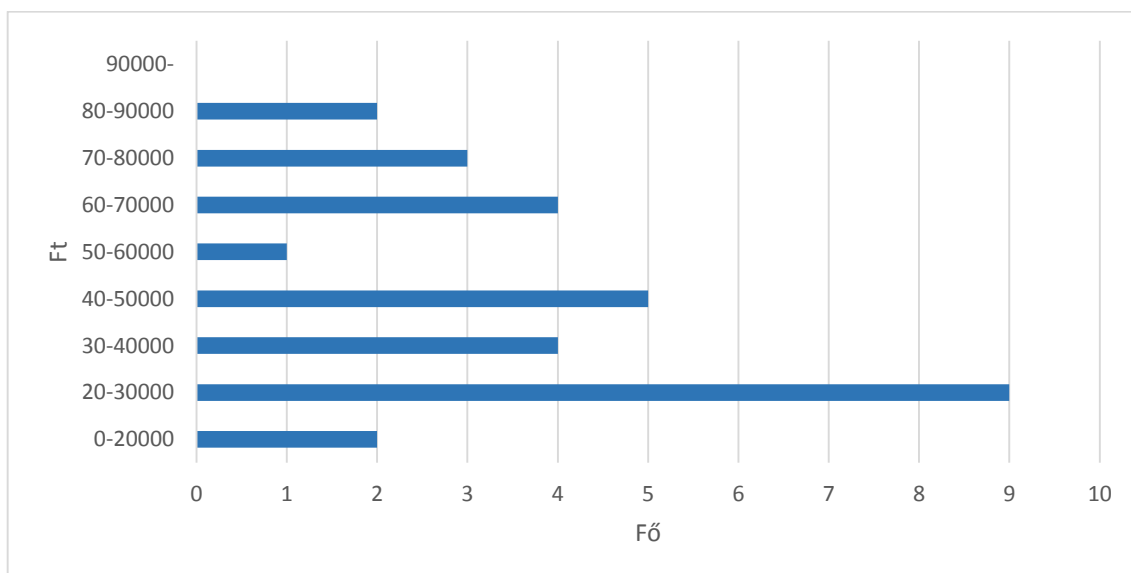
A fogyatékoság fajtája szerinti megoszlást a (4. ábra) szemlélteti. A teljesen vak munkavállaló, felsőfokú informatikus végzettséggel és masször végzettséggel rendelkezik, mind a két szaktudására igényt tart a foglalkoztatója. A többi látássérült munkatárs adminisztratív munkakörökben dolgozik. A hallássérült munkavállaló takarító munkakörben dolgozik.

4. ábra: Az MSME akkreditációban foglalkoztatott megváltozott munkaképességű dolgozói fogyatékoság szerinti megoszlása

Forrás: saját szerkesztés

Az 5. ábra az egy jövedelemcsoportba tartozók arányát hivatott bemutatni. 30 főből 2 főnek egyáltalán nincsen jövedelemnek minősülő ellátása. Mindketten az új minősítési rendszer szerint is megváltozott munkaképességűek, így a nyílt munkaerő-piacon jelentős hátránnyal rendelkeznek.

5. ábra: MSME foglalkoztatási akkreditációban dolgozó munkatársainak megváltozott munkaképességhez kapcsolódó ellátásai

Forrás: saját szerkesztés

Az akkreditációban foglalkoztatottak 70%-ának 50 000 Ft alatt lenne a jövedelme, ha nem vállalnának munkát, -2013-ban a létminimum 87 510 Ft- ebből megélni nagyon nehéz lenne főleg, ha hozzászámítjuk, hogy az egészségkárosodott embereknek magasak a gyógyszer költségeik. A magasabb ellátással rendelkezők a régi rokkantsági nyugdíjasok köréből kerültek ki. A nyílt munkaerő-piacon nincs sok esélyük a munkavállalásra, a munkáltatónak fenntartásai lehetnek, hogy sokat betegeskedik és neki kell a betegszabadságot állni vagy nem tud teljes értékűen dolgozni, vagy éppen a fogyatékosoktól idegenkednek. Ezek sztereotípiák, nem felelnek meg a valóságnak, az Egyesület dolgozói körében nincs lényeges eltérés a táppénzes kifizetések terén az akkreditációban foglalkoztatottak és az épek között. Továbbá a megváltozott munkaképességű munkavállalói az Egyesületnek szívesen dolgoznak a nyugdíjkorhatár eléréséig.

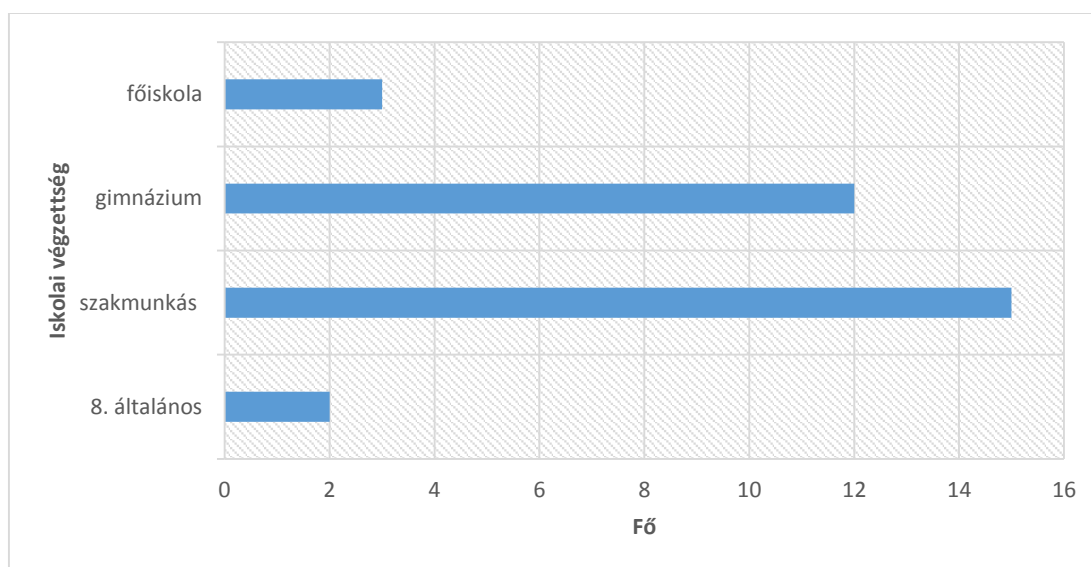
Az állam negatív ösztönzővel próbálja rávenni a munkáltatókat a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatására. A megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló *2011. évi CXCI. törvény (Mmtv.) 23. § (1) bekezdése* szabályozza a rehabilitációs adófizetési kötelezettséget. A munkaadó a megváltozott munkaképességű személyek foglalkozási rehabilitációjának elősegítése érdekében *rehabilitációs hozzájárulás fizetésére köteles*, ha az általa foglalkoztatottak átlagos statisztikai állományi létszáma a 25 főt meghaladja, és az általa foglalkoztatott megváltozott munkaképességű személyek átlagos statisztikai állományi létszáma nem éri el a létszám 5%-át (kötelező foglalkoztatási szint).

A rehabilitációs hozzájárulás mértéke: 964 500 Ft/fő/év.

A kötelező foglalkoztatási szint teljesítésével, azaz a megváltozott munkaképességű munkavállalók megfelelő számban történő foglalkoztatásával a munkáltatónak nem áll fenn a rehabilitációs hozzájárulás befizetésének kötelezettsége.

A munkáltatók jelentős részének elsődleges motivációja nem a valódi, értelmes, hasznosítható foglalkoztatás, hanem a rehabilitációs adó fizetési kötelezettségétől való szabadulás. Ez gyakran látszatfoglalkoztatási szituációkat is eredményez, olyan személyeket alkalmaznak, akiknek foglalkoztatásával kapcsolatban nem kell munkahelyi átalakításokat, adaptációkat végezni, ugyanakkor foglalkoztatásukkal, mentesülhetnek a rehabilitációs hozzájárulás fizetésének kötelezettsége alól. (Szellő, 2013)

Az MSME foglalkoztatási akkreditációban dolgozó megváltozott munkaképességű személyek végzettségeit jeleníti meg az 6. *ábra*. Látható, hogy a középszintű és a képzetlenek aránya meglehetősen magas. Az országos átlaggal megegyező a főiskolát, egyetemet végzettek aránya, az elemzésben már azok jelennek meg, akik képesek voltak végzettséget szerezni és olyan szerencsájük is volt, hogy munkahelyhez jutottak. Ez nem jellemző sok régióra, sok fogyatékosra. A modellünkben is annak köszönhető, hogy kiemelt célja az Egyesületnek a fogyatékosok esélyegyenlőségének biztosítása és dinamikusan fejlődő, újabbnál újabb tevékenységek létrehozásával bővülő egységei igénylik az újabb munkaerőt.

6. ábra: Az MSME rehabilitációs akkreditációs foglalkoztatásban dolgozók legmagasabb iskolai végzettsége

Forrás: saját szerkesztés

4. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK

4.1. A MSME BEVÉTELEI ÉS KÖLTSÉGEI

Közpénz-oldali elvárás:

1) Először is ki kell mutatni, hogy a projekt gazdasági szempontból kívánatos, valamint hogy hozzájárul az EU regionális politikájának céljaihoz. A projektet érdemes-e finanszírozni?

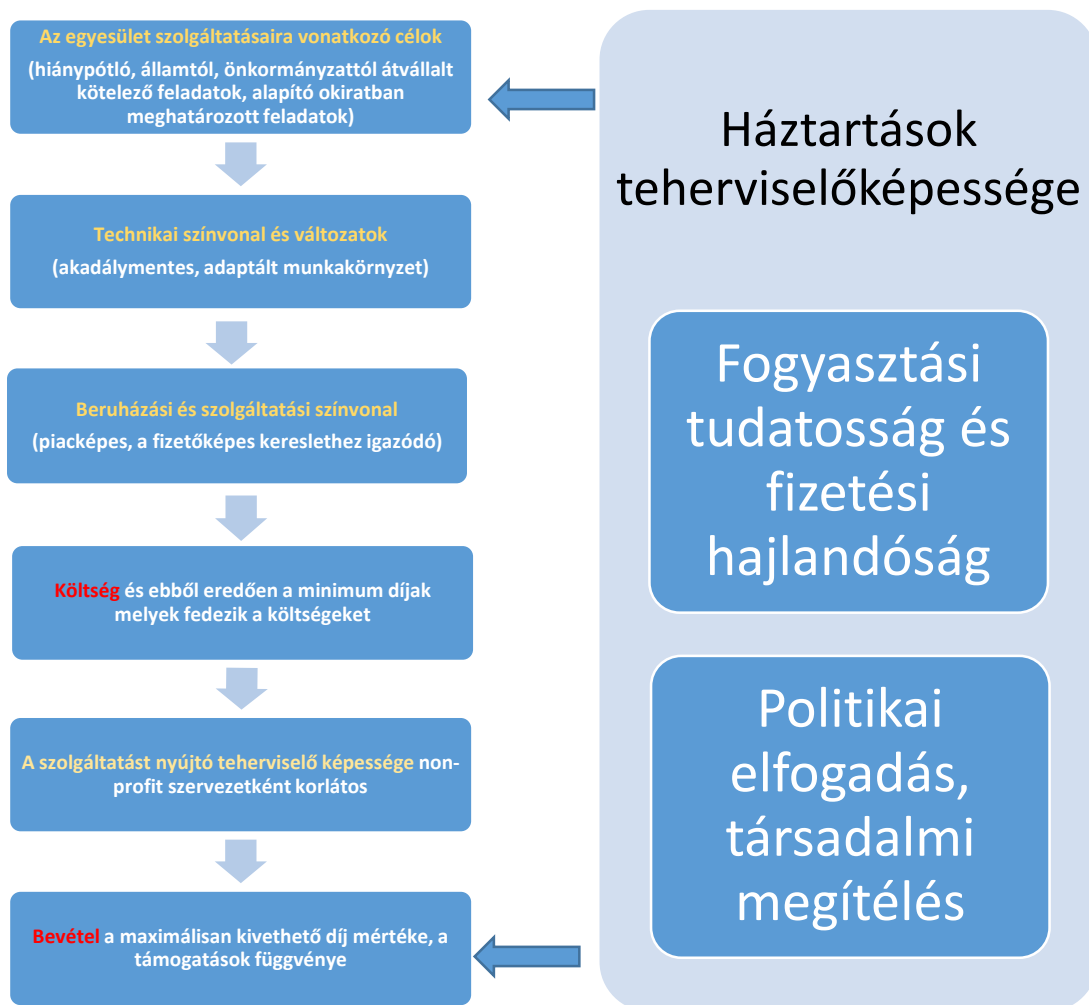
Igen, érdemes finanszírozni, mivel az Európai Unió fő célkitűzései a foglalkoztatási szint növelése és a kirekesztés elleni küzdelem, így a modellünk céljai összhangban vannak mind az uniós, mind a hazai társadalmi érdekekkel. A megvalósítás módja alapján a kettő szoros kapcsolatban van, mivel a társadalmi integráció szorosan összefügg a munkavállalással. Megbecsülést, elismertséget, az elvégzett munka, teljesítmény útján lehet a leghatékonyabban elérni.

2) Másodsorban pedig bizonyítékokkal kell alátámasztani, hogy az állami költségvetési alapokból történő hozzájárulás szükséges a foglalkoztatás pénzügyi életképességéhez.

Az eredmény levezetés a MSME 2013. évi főkönyvi adatai alapján készült, a kimutatás formája nem azonos a PK-142-es nyomtatványon szereplő a kettős könyvelést vezető egyéb szervezetek beszámolójában található eredmény kimutatással, mivel az különféle jogszabályok és feltételek szerinti további bontásokat tartalmaz.

A támogatások szükségesek, mivel a célcsoport hátrányos helyzetű fogyatékosága okán, vagy szociálisan rászorultak köréből kerül ki, így fizetési hajlandóságukat meghatározza a fizetőképességük, mint a 7. ábra mutatja az összefüggéseit a kapcsolódási láncolatnak.

Az aktuális politikától, gazdasági helyzettől függ a támogatási szint, mely bizonytalanságot hoz a szolgáltatások folyamatos biztosítása terén. Lásd a támogató szolgálatok példáját!

7. ábra: A társadalmi-gazdasági költség-haszon elemzés elemeinek kapcsolódása

Forrás: COWI (2002. I. kötet) p. 4. alapján saját szerkesztés

Állami foglalkoztatási támogatás nélkül az Egyesület nem lenne működőképes, a következő eredmény levezetés ezt részletesen be fogja mutatni. Foglalkoztatási támogatás nélkül jelentős létszámú elbocsátás elé kellene néznie a munkavállalóknak, így bizonyos tevékenységek megszűnnének. Az Egyesületben a tevékenységek szorosan kapcsolódnak egymáshoz, sok esetben egymásra épülnek, ezzel is a hatékonyságot kívánták növelni.

Például: támogatószolgálatok esetében – lakóotthonban személyi segítség a nap 24 órájában, speciális gépjárművel való szállítás, vagy ugyanezek a buszok hozzák a gyógypedagógiai központba a megyéből a fejlesztésre szoruló gyermekeket, szállítják a sérült dolgozókat a munkahelyükre, sőt napközben még a lakosság speciális szállítási igényeit is igyekszik kielégíteni. Egy másik példa a gyógyászati segédeszköz bolt, ami ellátja a lakóotthoni, a gyógypedagógiai központ eszközpótlásait, továbbá a lakosság rendelkezésére is áll.

3. táblázat: MSME bevételei, kiadásai a 2013. évi főkönyvi adatok alapján

Megnevezés	
Bevétel	Ft
91. Vállalkozási tevékenység árbevétele	32 142 199
92. Közhasznú tevékenységgel kapcsolatos bev.	29 775 749
93. Egyéb működéssel kapcsolatos bevétel	184 898 750
94. Normatív támogatások	42 853 363
95. Egyéb kapott támogatások	4 168 800
96. Egyéb bevételek	2 384 785
97. Pénzügyi műveletek bevétele	1 214 001
98. Rendkívüli bevételek	40 885 486
Bevételek összesen	338 323 133
Ráfordítások	
51. Anyagköltség	30 341 725
52. Igénybevett szolgáltatások	35 841 395
53. Egyéb költségek	3 957 625
54-56. Személyi jellegű kiadások	228 657 477
57. ÉCS	9 995 911
81. Anyagjellegű ráfordítások	7 868 861
86. Egyéb ráfordítások	5 869 989
87. Pénzügyi műveletek ráfordítása	0
88. Rendkívüli ráfordítások	40 000
Kiadások összesen	322 572 983
Eredmény	15 750 150

Forrás: saját szerkesztés

Bevételek – költségek

Sajátos "termékek" a szociális, a közoktatási, az egészségügyi és a fogyatékos emberek esélyegyenlőségének megvalósulását segítő érdekérvényesítő, szakértői és információs szolgáltatások.

Az Egyesület sajátos termékeket kínál, a szolgáltatásokba beépül a megváltozott munkaképességű akkreditált dolgozók munkájának értéke. Mivel kiemelten közhasznú non-profit szervezetről van szó, a megtermelt eredményeket újra beforgatják a közhasznú célok érdekében. Adófizetés szempontjából eredmény nem keletkezik, nincsen társasági adófizetési kötelezettsége a szervezetnek.

Az eredmény kimutatás bevételi oldalának főbb sorai:

- *értékesítés nettó árbevétele (91):* a beszámoló évében termékértékesítés vagy szolgáltatásnyújtás (foglalkoztatók bevétele, kerámia készítés, gyógyászati bolt bevétele, üdültetés, bérbeadás, műszaki szolgálat)
- *közhasznú tevékenységgel kapcsolatos bevétel (92):* tagokkal kapcsolatos bevételek: tagdíj, tagsági rendezvény bevétele, intézményi személyi térítési díj
- *egyéb működési bevételek:* amik nem tartoznak az előzőekbe, és a rendszeres tevékenységhez kapcsolódnak, itt mutatjuk ki:
 - *a költségek ellentételezésére kapott támogatásokat (93),* pl.: pályázatok, megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatási támogatása, szociális foglalkoztatók támogatása, adó 1%-os bevétele, normatív támogatások
 - alapítóktól kapott befizetéseket, ha azokat működési célra szánták;
 - normatív támogatások (94): lakóotthoni normatívák, idősek, ill. fogyatékosok átmeneti otthona normatíva, nappali intézményi normatíva
 - Egyéb kapott támogatások (95): önkormányzatoktól
- *egyéb bevételek (96):* káreseményekkel kapcsolatos bevételek,
- *pénzügyi műveletek bevétele:* pénzeszközök kamata, árfolyam nyereség
- *rendkívüli bevételek:* a működéstől, a tevékenységtől elkülönülő események bevétele, ebből ki kell emelni:
 - az alapítói befizetéseket,
 - a támogatásokat, melyek fejlesztési célt szolgálnak: végleges fejlesztési célra kapott támogatások
 - gazdálkodóktól, magánszemélyektől kapott támogatások

Az eredmény kimutatás ráfordítás sorai:

- *anyagjellegű ráfordítások:* többek közt a tevékenység során felhasznált anyagok és eszközök értékét, az igénybe vett szolgáltatások értékét, az egyéb szolgáltatások értékét mutatjuk ki ezen a soron.
- *személyi jellegű ráfordítások:* a tevékenységben részt vevők bérköltsége, egyéb díjazása, a természetben adott juttatások, és az ezek után fizetett juttatások.
- *értékcsökkenési leírás:* az immateriális javak a tárgyi eszközök költségként itt kerülnek elszámolásra, a tervezett leírási kulcsok alkalmazásával a várható hasznos élettartam ideje alatt.

- *egyéb ráfordítások*: az értékesítéshez nem kapcsolódó kiadások, az egyéb veszteség jellegű tételek, melyek a rendszeres üzletmenet során merülnek fel. Itt számoljuk el a költségek ellentételezésére adott támogatásokat.
- *pénzügyi ráfordítások*: fizetett kamatok, árfolyam veszteség,
- *rendkívüli ráfordítások*: a rendes üzletmeneten kívül eső kiadások.

A 3. táblázat adataiból jól látszik, hogy a személyi jellegű kiadások sora a 228 657 477 Ft-os összegével, messze a legnagyobb hányadát adja a költségeknek az egyéb normatív és az egyéb működéssel kapcsolatos bevételeket meghaladóan fizet ki az Egyesület bérköltséget, és egyéb személyi juttatásokat a mintegy 153 fős teljes dolgozói állománya után.

Az Európai Unió külön szabályozza az állam által nyújtható támogatások formáját, mértékét, a versenysemlegesség figyelembe vételével az *2008/800. EK rendelet 9. szakasz a 87-88. cikkében* leírtak alapján és a

41. cikk A fogyatékkal élő munkavállalók foglalkoztatásához bértámogatás formájában nyújtott támogatás esetén

(1) A támogatási intenzitás nem haladhatja meg a támogatható költségek 75%-át.

A 42. cikk fogyatékkal élő munkavállalók foglalkoztatása többletköltségeinek ellentételezésére nyújtott támogatás

(2) A támogatási intenzitás nem haladhatja meg a támogatható költségek 100%-át.

Az Egyesület az egyéb bevételek között könyvelheti el az akkreditációs bértámogatást, melynek összege 93 333Ft/hó/fő, attól függően, hogy vállalkozási (75%) vagy non-profit (100%) jellegű-e a tevékenység, ahol a munkavállaló dolgozik.

Az Egyesület például a vállalkozói tevékenysége körébe tartozó gyógyászati segédeszköz szaküzlet megváltozott munkaképességű dolgozója után a bértámogatás 75%-át hívhatja le, míg a közhasznúnak minősített tevékenység alatt dolgozó után akár 100%-os támogatást is igényelhet.

A bértámogatásként megkapott összeg teljes egésze kifizetésre kerül a dolgozóknak, szigorúan dokumentálni kell a kifizetés tényét.

Az akkreditációban kötelezően előírt rehabilitációs mentor és tanácsadó díjazása szintén az akkreditációs foglalkoztatás kereteiben történik, mivel megváltozott munkaképességű szakirányú végzettséggel rendelkező dolgozók végzik kapcsolt munkakörben.

Számszerűsíthetjük az 1 főre hozzáadott értéket, annak ellenére, hogy nem termelő egységekről van szó, hiszen a munkabér önmagában kifejezi a munka értékét, akár egyes működési egységekről, akár az akkreditációban foglalkoztatottakról van szó. Egyúttal a munkabér elszámolásra kerül a könyvelésben is.

Az intézményi szociális foglalkoztatásban dolgozók létszáma 48 fő. Alvállalkozóként elért árbevételük 14 904 229 Ft volt. Lényeges kiemelni, hogy a partnerei a megye nagy termelő vállalatai közül kerültek ki.

Az Egyesület különféle költségeit a vállalkozói, alap és cél szerinti tevékenységek szerint bontja a könyvelésben a civil törvénynek megfelelően. Továbbá az Egyesület különböző intézményeiben felmerülő könyvelési tételeket tovább bontják költséghelyekre, mivel integrált módon történik a foglalkoztatás, így nincsenek ezek a tételek elkülönítve a könyvelésben. A különböző költséghelyekre természetesen felosztják a gazdasági vagy a műszaki részlegnek a költségeit árbevétel arányosan.

4.2. MSME TÁRSADALMI ELEMZÉSE

A társadalmi - gazdasági költség-haszon elemzés azt vizsgálja, hogy a foglalkoztatási támogatások mennyiben járulnak hozzá az ország gazdasági jólétéhez.

- Ennek során olyan *társadalmi előnyök és hátrányok kerülnek meghatározásra, amelyek nem szerepelnek a pénzügyi elemzésben.*
- Módjá: A pénzügyi elemzés piaci árai átszámításra kerülnek elszámolói árakra, melyeket nem torzítanak a piaci tökéletlenségek (transzferek, externáliák stb.).

„Nem mindig mérhető és értékelhető minden társadalmi-gazdasági hatás. A teljesítménymutatók felbecslése mellett ezért kell a pénzben nem kifejezett költségek és hasznok vizsgálatát is figyelembe venni, különösen a következő kérdések tekintetében: a foglalkoztatásra gyakorolt nettó hatás, társadalmi egyenlőség és esélyegyenlőség.”

(EB, 2006, p.11.)

„A gazdasági elemzést alátámasztó logikai alap az, hogy a projektráfordításokat hozamlehetőség-költségeiken, a kibocsátásokat pedig a fogyasztók fizetési hajlandóságára tekintettel kell értékelni.” (EB, 2006, p.8.)

A gazdasági elemzést a társadalom szempontjából végzik.

4.2.1. A gazdasági elemzés – lépései

A főbb szakaszok:

1. lépés: Adók, támogatások és egyéb transzferek kiszűrése
2. lépés: Externáliák figyelembe vétele
3. lépés: Piaci árak átszámolása elszámoló árakra
4. lépés: Mutatók számítása

1. lépés:

Adók, támogatások és egyéb transzferek kiszűrése

A pénzügyi költségekből kiindulva szükséges a fiskális korrekciókat megtenni, amit az Egyesület társadalmi-gazdasági költség-haszon elemzésének a költségvetési bevétel sora tartalmaz.

Le kell vonni az adókat, az állami támogatásokat és tisztán transzferfizetéseket (pl. társadalombiztosítási kifizetések) így közvetlen módon a foglalkoztatáshoz kapcsolódó adók, járulékok szinte azonnal visszakerülnek a költségvetésbe.

4. táblázat: Az MSME 2013. évi működése után számított költségvetési bevételek

Költségvetési bevételek	Ft
<i>Természetbeni juttatások adói EHO, SZJA</i>	292 740
<i>Szociális hozzájárulási adó</i>	31 994 063
<i>Bérből levonások</i>	52 508 529
<i>Munkáltató egyszerűsített foglalkoztatás adói</i>	204 500
<i>Hatósági díjak</i>	36 700
<i>Idegenforgalmi adó</i>	282 600
<i>Építmény, telek adó</i>	337 250
<i>Összesen:</i>	85 656 382

Forrás: saját szerkesztés

A munkavállaló, a rehabilitációs vagy tranzit foglalkoztatás letelte után a megváltozott munkaképességű személy bevételei növekedhetnek, így az adóbevételek is a jövedelme után. Azonban, már az akkreditációs foglalkoztatás során is a foglalkoztatásban részt vevők bérének levont járulékaik visszakerülnek a költségvetésbe.

- Meg kell jegyezni, hogy a munkáltató által fizetendő szociális hozzájárulási adóra is lehet igénybe venni támogatást, de ennek ellenére is közel 32 millió forint az Egyesület adófizetése.
- Az Egyesület igali üdülőjének a vállalkozási tevékenysége után keletkezett idegenforgalmi adóból 282 600 Ft fizetési kötelezettsége keletkezett.
- Annak ellenére, hogy az Egyesület mentességet élvez a helyi adók fizetése alól, mégis keletkezett telek és építményadó fizetési kötelezettség mivel ezen építmények fejlesztés alatt állnak, még nem kezdődött meg a közhasznú tevékenység rajta. Így 337 250 Ft került vissza a költségvetésbe.

2. lépés:

Az externáliák figyelembe vétele

Az externáliák olyan külső hatások, amelyek pénzbeli kompenzáció nélkül jelennek meg, ezek nem szerepelnek a pénzügyi elemzésben és ezeket fel kell becsülni és értékelni kell. Ezek a hatások lehetnek pozitívak vagy negatív, kedvezőtlen hatásúak.

Példaként, az Egyesület lakóotthonában tartós rehabilitációs foglalkoztatásban részt vevő fiatalember, informatikus végzettséggel, adminisztratív munkakörben dolgozik. Lakóotthonba történt beköltözése tette lehetővé, hogy súlyos mozgásfogyatékosként, a támogató szolgáltatások igénybevételével önálló életvitelt tudjon folytatni. Munkavállalása folytán képes finanszírozni a támogató szolgáltatások plusz költségeit. A költségvetés megspórolja az ápolási díjat, hiszen ha nem költözött volna a lakóotthonba segítő személynek kellene a sérült mellett lenni. Továbbá a családtag segítése esetén a segítő munkabére, produktivitása elveszne, így már két eltartottról beszélhetnénk.

Foglalkoztatottként a támogatószolgáltatások többletköltségeit fizeti, de ezáltal független, önálló életvitelre képes életet élni, kikerült az eltartottak stigmája alól.

Az Egyesület az intézményei működtetése és a fogyatékosok foglalkoztatása során ápolási díj megtakarítást ért el a költségvetés részére, és tovaryűrűző, közvetett externális hatásként a segítő munkabérének közterheit költségvetési bevételként mutathatja ki az állam.

Az ápolási díj alapösszege 2013-ban: 29 500 Ft, amit 10% nyugdíjjárulékkel csökkentek, amivel az ápolási díj jogosultja szolgálati időt szerez.

Az ápolási díj megtakarítás $29\,500 \text{ Ft} \times 12 \text{ hó} = 354\,000 \text{ Ft} - 10\% = \underline{\underline{318\,600 \text{ Ft}}}$

Becsült adat a minimálbér utáni költségvetési bevétel megtakarítása. (5. táblázat)

5. táblázat: Minimálbérre számolt költségvetési bevétel, közvetett, tovagyrúró ÁFA hatással számítva 2013-as évben

Minimálbér	Adók	98 000 Ft
<i>Szociális hozzájárulási adó 27%</i>	0,27	26 460 Ft
<i>SZJA</i>	0,16	15 680 Ft
<i>Természetbeni egészségbizt. jár. 4%</i>	0,04	3 920 Ft
<i>Pénzbeli egészségbizt. járulék 3%</i>	0,03	2 940 Ft
<i>Nyugdíjjárulék 10%</i>	0,1	9 800 Ft
<i>Munkaerő piaci járulék 1,5 %</i>	0,015	1 470 Ft
<i>Munkáltatói fizeti</i>		26 460 Ft
<i>Levonások összesen</i>		33 810 Ft
<i>Nettó minimálbér</i>		64 190 Ft
<i>ÁFA az elköltött minimálbér után 27%</i>	0,2126	13 647 Ft
<i>Költségvetési bevételek összesen</i>		73 917 Ft

Forrás: saját szerkesztés

73 917Ft x 12 hó=887 004Ft

Tehát, az ápolási díj és a hozzá kapcsolódó munkabér közterheinek megtakarítása mindösszesen: 887 004 Ft+318 600 Ft= 1 205 604 Ft

Közösségi kiadás megtakarítások a 8. táblázatban kerülnek összegzésre, ez a tétel mint ápolási díj megtakarítás kerül feltüntetésre.

A lakóotthonban az intézményi szociális foglalkoztatás keretei között dolgozik a többi ellátott.

3. lépés:

Piaci árak átszámolása elszámoló árakra, társadalmi hasznok számszerűsítése, számszerűsíthető és járulékos haszna a foglalkoztatási rehabilitációnak

A foglalkoztatott megváltozott munkaképességű személyek megnövekedett adózott jövedelme, nagyobb vásárlási hajlandóságot eredményez, további adóbefizetéseket a költségvetésbe, pl. az ÁFA-n keresztül, amely a megnövekedett vásárlókedv hatására multiplikatív hatással rendelkezik. A megnövekedett jövedelmek pozitív hatással vannak a gazdaságra, élénkítik a keresletet.

Azzal a feltételezéssel élek, hogy a dolgozók jelentős része elkölti a teljes jövedelmét, így a fogyasztási- és jövedéki adófizetés az államkasszába a nettó bérekkel számolva és a 27%-os ÁFA-val nincs túlbecsülve. (6. táblázat)

6. táblázat: Az elköltött munkabér ÁFA hatása

Támogatott munkabér	Adók	93 333 Ft
SZJA	0,16	14 933 Ft
SZJA kedvezmények *		
TEB 4%	0,04	3 733 Ft
PEB 3%	0,03	2 800 Ft
Nyugdíjjárulék 10%	0,1	9 333 Ft
Munkaerő piaci járulék 1,5 %	0,015	1 400 Ft
Levonások összesen		32 200 Ft
Támogatott munkabér, nettó		61 133 Ft
Fogyasztási, jövedéki adó, (27%) adó tartalommal számolva	0,2126	12 997 Ft

Forrás: saját szerkesztés

SZJA korrekció*:

Betegségek után járó adókedvezmény (személyi kedvezmény) 4900 Ft,
fogyatékosági támogatással rendelkezőkkel és a rokkantsági járadékosokkal számoltam, akik
a rehabilitációs foglalkoztatási akkreditációban részt vesznek, 12 fő.

(Jogszábai háttér: a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (Szja tv.) 40.
§, adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 49. § (3) bekezdés)

$30 \text{ fő} \times 12\,997 \text{ Ft/fő} \times 12 \text{ hó} + 12 \text{ fő} \times 1\,042 \text{ Ft/fő} \times 12 \text{ hó} = \underline{4\,828\,968 \text{ Ft}}$

Az elköltött bér után a költségvetési bevétel: 4 828 968 Ft /év

A megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásának számszerűsíthető haszna az
érintett személy bevételeinek növekedéséből, valamint a növekvő adóbevételekből
összegezhető. (Hemenway–Rohani, 1999)

Az Egyesület alapítása óta (1981) hagyománya van az önkéntes mozgalomnak, így tették le az
alapjait az igali üdülőnek is, már sok évvel ezelőtt.

Jelenleg is a csoportvezetők és segítőik társadalmi munkában szervezik az egyesületi
rendezvényeket, programokat, fogadónapot tartanak a megye különböző településein,
információval és sorstársi tanácsadással szolgálnak, mind a megváltozott egészségi-, szociális
állapotokkal kapcsolatban, mind a munkavállalással kapcsolatos témákban.

Számuk: 20 fő. /Becsült adat: 10 csoportvezető, + területi csoportonként pénztárosok, és egyéb
csoportot segítő, rendezvények szervezésében és lebonyolításában segítő alkalmi önkéntesek,
és egyéb önkéntesek /Átlagosan heti 1 nap munkával számolok 20 főre.

Közhasznúság feltételének az egyik mutatószáma az önkéntesek száma, mely a társadalmi elfogadottságot is tükrözi.

Önkéntes munkaóra értéke = kötelező legkisebb havi munkabér 160-ad része

2013-ban 98 000Ft /160=612,5Ft/óra

20 fő x 8 óra x 52 naptári hét x 612,5 Ft/óra=5 096 000 Ft

A társadalmi haszna az önkéntes munkának 5 096 000Ft/év.

Bellante-t idézve „*A fogyasztó emberek munkanélküliségének társadalmi költségeit az egyének állapotából eredő kiesett produktivitás képezi*”. (Hemenway–Rohani, 1999)

A számítás alapja a következő: a foglalkoztatási rehabilitációban részt vett emberek fizetésének és a foglalkoztatási rehabilitációban nem részesültek bevételei közötti különbség.

Az Egyesületben dolgozók átlagos ellátása foglalkoztatás nélkül 41 471Ft,

30 fő dolgozik a foglalkoztatási akkreditációban.

Támogatott munkabér 93 333Ft/fő.

30fő x (93 333Ft/fő - 41471 Ft) x 12 hó = 18 670 320 Ft

Társadalmi haszon, mely beépül GDP-be, 18 670 320Ft/év.

Az Egyesület szociális segélyt biztosított a rászorulóknak részére a gyógyászati szaküzlet egyes termékeihez. A főkönyvi adatok szerint 540 000 Ft értékben.

7. táblázat: Társadalmi hasznok számszerűsítése az MSME-ben 2013-as adatok alapján

Társadalmi hasznosság számszerűsíthető hasznai	Ft
<i>Produktivitás</i>	18 670 320
<i>Önkéntes munka értéke</i>	5 096 000
<i>Áfa (közvetett, tovaryűrűző hatás)</i>	4 828 968
<i>Szociális segély biztosítás rászorulóknak (GYSE bolt termékeire)</i>	540 000
Összesen:	29 135 288

Forrás: saját szerkesztés

Vannak *nem számszerűsíthető hasznai* is a foglalkoztatási rehabilitációs folyamatnak:

- Esély-órák szervezése lebonyolítása. A társadalmi integráció elősegítése érdekében óvodákba, iskolákba mennek különféle fogyatékosokkal (vak és kerekesszékes) élő munkatársak és bemutatják, játékos módon megismertetik a gyermekeket a fogyatékos állapotból adódó nehézségekkel. Minél fiatalabb korban szereznek ismereteket, annál elfogadóbbak lesznek a gyermekek.
- Az önálló életvitel megteremtéséhez szükséges támogatási szolgáltatások tudatos keresése, igénybe vétele. A támogató szolgálatok személyi segítő és szállító szolgáltatásai révén, képesek lehetnek az önálló életvitelre akár a legsúlyosabb állapotban lévő megváltozott munkaképességű személyek is.

Nem kell a nagyvilágba menni, hogy a világhírű Stephen Hawking fizika professzor csodájára járjunk, megtalálhatjuk hazánkban is ezt a csodát, ha jobban körülnézünk - ami persze nem csoda!-, ezen azt értem, hogy megfelelő körülmények között nálunk is megvalósulhatnak hasonló teljesítmények. A Mozgáskorlátozottak Országos Szövetsége (MEOSZ) informatikusa fekvőágyon közlekedő súlyosan sérült ember, aki teljes értékű munkát végez.

- Megnövekedett önbizalom.
- Kevesebb passzív támogatási igény.
- Növekvő életszínvonal, jobb életkörülmények.
- Képességjavulás a munkaerő piaci területen.
- Javulás a személyközi és kommunikációs kapcsolatok terén.
- Aktivitás a további képzési folyamatokban. (Hemenway–Rohani, 1999)

A foglalkoztatás hatására a dolgozó olyan új tudást, képességeket, készségeket sajátíthat el, munka tapasztalatot szerezhetsz, ami a további munkavállalás során számára előnyös lesz. Azonban kvantifikálni, majd akkor lehet, ha az új magasabb munkabérből kivonjuk a régi munkabért. Tehát addig nem tudjuk számszerűsíteni a képesség javulását, az új tudás értékét.

A közvetett nem számszerűsíthető hasznok körébe tartozik az érintettek önbecsülésének növekedése, mivel ők már nem eltartottak/ ellátottak, hanem keresők, adófizetők és egyenrangú résztvevői a társadalomnak.

Számszerűsíthetünk, forintosíthatunk egy emberéletet, életminőséget?

A foglalkoztatási rehabilitáción túl az egyesület különböző szolgáltatásaihoz különböző társadalmi hasznok járnak.

- Társadalmi érdekérvényesítő tevékenység.
- Hiánypótló szolgáltatások működtetése, pl. gyógyászati segédeszköz kölcsönzés: kerekesszék, járókeret, speciális kórházi ágy, betegemelő készülékek, szobawc...
Bárki átmenetileg mozgáskorlátozottá válhat akár egy baleseti eredetű sérülés által is.
- Sorstársi tanácsadás, a frissen sérült fogyatékosokat képzett sorstársak segítik, hogy minél gyorsabban és könnyebben tudjanak beilleszkedni a társadalom minden területén.
- Speciális, liftes kisbusszal személyszállítás kerekesszékes, elektromos székes, fekvőágygal közlekedő emberek részére, lépcsőjáró szerkezet és igény szerint személyi segítő biztosításával. A speciális igényeken túl tehermentesítheti a fogyatékosok családtagjait. Nem kell a családtagok kieső bérével számolni, továbbá nem kell a családtagnak ápolási díjra menni, ami további közösségi kiadásokat jelentene.
- Lehetne elemezni a lakóotthonok jelentőségét, a gyógypedagógiai központ szociális és fejlesztő részlegeit a társadalmi hasznosság szempontjából és számszerűsíteni az ellátottak szempontjából. Ezekre most nem térnek ki, habár szorosan kapcsolódnak a témához, hiszen az Egyesület egységei, intézményei egymással szimbiózisban élő szervezetek.

Közösségi kiadások összegzése

Az Egyesületben a tranzit foglalkoztatásra minősített 2 fő álláskeresői járadékának megtakarítása maximum 3383Ft/nap vagy a keresete 60%, ha volt előtte 3 éven belül 1 év munkaviszonya és megfelel az álláskeresői járadék kritériumainak.

Az álláskeresői járadék számításánál azzal a feltételezéssel élek, hogy volt 360 nap munkaviszonyuk és minimálbéren voltak foglalkoztatva.

2013-as minimálbér 98 000 Ft

$98\,000\text{ Ft} \times 60\% \times 2\text{ fő} \times 3\text{ hó} = \underline{352\,800\text{ Ft}}$

Álláskeresői támogatás megtakarítása: 352 800 Ft

A tartós foglalkoztatásra minősített dolgozók közül az aktív korúak szociális segélye szempontjából a jövedelem korlátot 25 650 Ft-ot 1 fő nem érne el. Továbbá az álláskeresői támogatás megszűnte után 9 havi szociális segélyt 2 fő igényelhetne.

Aktív korúak szociális segély megtakarítása

$$22\,800 \text{ Ft} \times 1 \text{ fő} \times 12 \text{ hó} + 22\,800 \text{ Ft} \times 2 \text{ fő} \times 9 \text{ hó} = \underline{684\,000 \text{ Ft}}$$

22 800 Ft az aktív korúak szociális segélye.

A család megélhetése abban az esetben nem biztosított, ha a családban az egy fogyasztási egységre jutó jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 90%-át (jelenleg 25650 Ft) és vagyona nincs.”

A jövedelemmel rendelkezők nem jogosultak különféle szociális ellátásokra, gyógyszer-támogatásra, rendszeres, és időszakos segélyekre.

Az érintettek körét tekintve azt gondolom a *gyógysértámogatás megtakarításával* indokolt lenne számolni, de ezt becsülni sem tudom, mert mélyebb kutatásokat igényelne.

Amennyiben nem dolgoznának ezek az emberek egy részüknél depresszió, szociális szorongás is kialakulhat a kilátástalanság, a létbizonytalanság hatására.

Becsült adatként, az akkreditált foglalkoztatásban dolgozók 10%-ra 3 fő részére 2 szakorvosi vizitet és 3 havi gyógyszeres kezelést számoltam. (25mg Valdoxán 28 tabletta teljes ára: 12 573 Ft, másik gyógyszerrel nem helyettesíthető, általában 10% térítési díjat kell a betegnek fizetni és 5% áfát tartalmaz az ár.)

Szakorvosi költség: 2 alkalom x 10 000 Ft x 3 fő = 60 000 Ft

Gyógyszeres kezelés költsége: (12 532 Ft -10%- 4,76%)x 3 hó x3 fő = 96 678Ft

Mindösszesen: 156 678Ft-ot tesznek ki.

A társadalom számára költségmegtakarítás: 156 678 Ft/év.

8. táblázat: Felmerült közösségi kiadások megtakarításának számszerűsítése, a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatásával kapcsolatban 2013. évben

Közösségi kiadások megtakarítása	Ft
Álláskeresési járadék megtakarítása	352 800
Szociális segélyek megtakarítása	684 000
Ápolási díj megtakarítás + segítő munkabérének közterhei	1 205 604
Gyógyszeres kezelési költség +szakorvosi költség megtakarítás	156 678
Összesen	2 399 082

Forrás: saját szerkesztés

Társadalmi költségek

A költségvetés számára kiadásként jelentkezik az, hogy aki dolgozik, tanul, gyermeket nevel, aktív kerekesszéket igényelhet. A költséget az aktív és standard kerekesszék árának különbsége jelenti. Mindegyiket az Országos Egészség Pénztár finanszírozza.

2 fő esik ebbe a kategóriába.

Bruttó támogatás	/ÁFA 27%/	Nettó támogatás
B4200 standard kerekesszék ára	84 963 Ft	66 900 Ft
Küschall Champion kerekesszék	723 900 Ft	570 000 Ft

A foglalkoztatás többletköltsége, mivel aktív kerekesszéket igényelhet a munkába járáshoz:

$$2 \text{ fő} \times (570\,000\text{Ft} - 66\,900\text{Ft}) = \underline{1\,006\,200 \text{ Ft}}$$

Társadalmi többletköltség 1 006 200 Ft

4.2.2. Társadalmi-gazdasági költség-haszon számítás

A társadalmi-gazdasági költség-haszon számítás során az eredménykimutatás sorait kibővítettem a társadalmi hatások számszerűsített adataival. A számítások más szemléletűek, mint a tisztán pénzügyi, gazdasági számítások, mert a társadalom bármely érintettjénél megjelenő költségeket és hasznokat számba veszem. A gazdasági számítások módszertanát felhasználva alakítottam a társadalmi –gazdasági szemléletmódot tükröző számszerűsítéseket.

9. táblázat: Az MSME 2013. évi társadalmi hasznainak számszerűsítése

Bevétel	Ft
<i>Árbevétel</i>	32 142 199
<i>Egyéb bevételek</i>	264 081 447
<i>- ebből költségvetési támogatások</i>	(227 752 113)
<i>Pénzügyi műveletek bevétele</i>	1 214 001
<i>Rendkívüli bevételek</i>	40 885 486
<i>Társadalmi hasznosság</i>	29 135 288
<i>Költségvetési bevételek</i>	85 656 382
<i>Közösségi kiadások megtakarítása</i>	2 399 082
<i>Bevételek összesen</i>	455 513 885
Ráfordítások	Ft
<i>Anyagköltség</i>	30 341 725
<i>Igénybevett szolgáltatások</i>	35 841 395
<i>Egyéb költségek</i>	3 957 625
<i>Személyi jellegű kiadások</i>	228 657 477
<i>ÉCS</i>	9 995 911
<i>Egyéb ráfordítások</i>	7 868 861
<i>Pénzügyi műveletek ráfordítása</i>	5 869 989
<i>Rendkívüli ráfordítások</i>	40 000
<i>Társadalom költsége</i>	1 006 200
<i>Kiadások összesen</i>	323 579 183
<i>Eredmény</i>	131 934 702

Forrás: Saját szerkesztés

Az Egyesület a költségvetésből különböző támogatási célokra működési, cél szerinti tevékenységekre összesen 227 752 113 Ft-ot kapott, ebből a megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatási támogatására 31 451 966 Ft –ot.

A számszerűsíthető hasznok értéke: 117 190 752 Ft, és nem lebecsülendő a nem számszerűsíthető hasznok értéke sem.

Ezzel szemben 1 006 200 Ft társadalmi költség merül fel a foglalkoztatás kapcsán.

Így a társadalmi– gazdasági haszon, számszerűsítve 131 934 702 Ft.

Külön ki szeretném emelni, hogy a támogatások a társadalom költsége sorban azért nem jelennek meg, mert a költségek között már elszámolásra kerültek, mint működési költségek, különben kétszeresen lennének elszámolva! A bérköltségek sor egymaga meghaladja az összes támogatás összegét, mely azt jelzi, hogy nagyrészt a támogatások összegét a bér jellegű költségek teszik ki.

4.3. A HASZNOK ÖSSZEGZÉSE

A pénzügyi költség-haszon elemzés 15 750 150 Ft-os eredményt mutat. Az Egyesület eszközállománya 531 899 ezer Ft, mely tartalmaz 5 nagy értékű saját tulajdonú ingatlant, amelyek a szolgáltatások, a munkavégzés színterei. A likviditást az Egyesület forgóeszköz állománya biztosítja 107 535 ezer forintos összeggel, melyből a pénzeszközök értéke 51 028 ezer forint.

Mivel nem az egyéni profit, hanem a társadalmi költségek és hasznok meghatározása a cél világosan kitűnik, hogy a társadalmi hasznok összegzése messze meghaladják a társadalmi költségeket. (Hemenway–Rohani, 1999)

A társadalmi-gazdasági költség-haszon elemzés a hasznot a számviteli gyakorlatnál tágabban értelmezi, a közvetlen, a közvetett és a tovagyrűző haszonelemekkel számoltam.

4. lépés: Mutatók számítása

BCR mutatók (Lengyel, 2009)

- Egyenleg típusú költség haszon mutató:

amennyiben $KH = H - K > 0$, a támogatás társadalmilag hasznos;

$$455\,513\,885 - 323\,579\,183 = 131\,934\,702 > 0$$

Tehát társadalmilag hasznos befektetni a non-profit szektorba, az Egyesület működését finanszírozni.

- Hányados típusú költség-haszon mutató:

$KH = H/K$, amennyiben a $KH > 1$, a program társadalmilag hasznos.

$$455\,513\,885 / 323\,579\,183 = 1,4077 > 1$$

Tehát az Egyesület finanszírozása hasznos.

„H/K arány értéke függhet attól, hogy az adott tételt haszonként vagy költségcsökkentő tényezőként vesznek-e figyelembe.”(EB, 2006, p.10.)

- A támogatás által generált társadalmi többlet nemcsak a számszerűsíthető hasznokban mérhető. A teljesítménymutatók felbecslése mellett, ezért kell a pénzben nem kifejezett költségek és hasznok vizsgálatát is figyelembe venni. (EB, 2006, p.11.)
- Kérdés Mennyit hajlandó fizetni a társadalom a haszonért?

Társadalmi hasznok meghaladják-e a társadalmi költségeket?

A számítások igazolják, hogy jelentősen, 131 934 702 Ft-tal meghaladják a társadalmi hasznok a társadalmi költségeket, és még figyelembe kell venni a nem számszerűsíthető hasznokat.

4.4. AKTÍV VS. PASSZÍV ELLÁTÁSOK

A foglalkoztatáspolitikai a munkaerőpiac olyan külső szabályozó rendszere, amelyik a munkaerőpiacot úgy igyekszik befolyásolni, hogy ezáltal optimálisabb legyen a működése, és a társadalmi érdekek érvényesüljenek. A foglalkoztatáspolitikai eszközrendszerét két nagy csoportra bonthatjuk: aktív és passzív foglalkoztatáspolitikai eszközökre. Az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök az álláskereső munkához való hozzájutását segítik elő az álláskereső képzése és a munkaadók foglalkoztatási képességének, lehetőségeinek növelése révén, míg a passzív foglalkoztatáspolitikai eszközök az álláskereső (munkanélküliek) ellátását szolgálják az álláskereső időszakában. (Frey et al. 2008)

Így a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatását segítő rehabilitációs, akkreditációs foglalkoztatás, a munkáltató foglalkoztatását ösztönző bérjárulék kedvezmények, sőt a munkahelyek akadálymentesítését, munkaadaptációs pályázatokat is a foglalkoztatás aktív eszközeinek tekinthetjük.

Míg a megváltozott munkaképességű személyek ellátásai a passzív eszközök körébe tartozik. A modern jóléti társadalmak már tudják, hogy a foglalkoztatási rehabilitációra költött támogatások hosszú távon, de a dolgozatomban számításai szerint rövidtávon is hasznosak lehetnek.

5. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

Szervezeti fenntarthatóság

A szervezet megfelelő támogatási szinttel működőképes, és képes bővíteni tevékenységeit, foglalkoztatását. Jelenleg egy aquapóniás növény- és haltelep van kivitelezés alatt, melyet egy 48 millió forintos pályázat elnyerése tett lehetővé. A beruházás 12 fő megváltozott munkaképességű személynek kínál munkát. A tervek szerint 2015. májusára működőképes lesz az új egység, beindul a termelés.

Azonban az évente ismétlődő rehabilitációs akkreditációs *pályázat az éves létszámkeretre bizonytalansági tényező* éppúgy, mint a különböző egységek, szolgáltatások normatív és nem normatív támogatásainak megítélése. Így bizonytalan a tervezett jövőbeli foglalkoztatás nagyságrendje, az akkreditációs foglalkoztatás kapacitása is.

E mellett, 2015 után a szociális intézményi foglalkoztatás valószínű át fog alakulni akkreditált foglalkoztatássá.

Jelenleg a támogató szolgálatok feladatmutatóinak változása hozta nehéz helyzetbe az Egyesület támogató szolgálatát, több dolgozóját el kellett bocsátania.

A pályázati finanszírozású szociális alapszolgáltatások (ezen belül a támogató szolgálatok) finanszírozása nagymértékben csökkent. 2011-es évhez képest a csökkenés jelentős, 63 szolgáltató szűnt meg, ez a 2011-ben működő szolgálatok csaknem egy ötöde.

A 2013-as MSME mérleg eredményéből kitűnik, hogy az Egyesület igali üdültetésének vállalkozási tevékenységét is negatívan érintette az Erzsébet utalványok felhasználásának változása, módosítása. Ez összegében 3 726 920 Ft-os visszaesés, 36%-os bevételecsökkenés.

Továbbá új civil törvény született a közhasznúság szabályai is változtak, új feltételeknek kell megfelelni, alkalmazkodni kell a szabályozáshoz.

Látható, hogy nem könnyű lépést tartani *a jogszabályi változásokkal, a feltételrendszer változásai* állandó odafigyelést és rugalmasságot igényelnek.

Javaslatok: a kiszámíthatóság, az előre tervezhetőség csökkentené a működés kockázatát, mert a foglalkoztatók nem rendelkeznek olyan tartalékokkal, amelyekkel finanszírozni tudnák a tevékenységet.

A megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatása

Az akkreditációs foglalkoztatás területén rendkívül nagy a bürokrácia, ugyanis az új rendszert a csalások kiküszöbölése ellen hozták létre. Azonban a kötelezően kipipálandó dokumentációk tömegének a kitöltése és ellenőrzése indokolatlan terheket ró a foglalkoztatókra és foglalkoztatottakra. Minden szervezet ahol, akár 1 akkreditációban foglalkoztatottat is alkalmaznak már kötelező a mentor és rehabilitációs tanácsadó alkalmazása, akár részmunkaidős foglalkoztatásban is. Különösen a tartós foglalkoztatás esetén tűnik feleslegesnek az ilyen jellegű dokumentálás, valamelyest magyarázható a tranzit foglalkoztatás esetén a rehabilitációs tervek készítése, de valójában formális tevékenység ez is. A megismert dokumentációban az RSZSZ részéről formális adatrögzítés szerepelt a személyes rehabilitációs tervekben (A tranzit foglalkoztatottakéban is!), éppúgy az Egyesület részéről is, akinek a célja, hogy megfeleljen a folyamatosan változó szabályrendszereknek és az éves többszöri ellenőrzések során ne gyűjtsenek büntetőpontokat, amelyek az akkreditációs foglalkoztatás tanúsítvány visszavonását eredményezheti.

Így belátható, hogy a kisvállalkozók nem fogják telephelyeiket tömegesen akkreditáltatni, véleményem szerint az akkreditált rehabilitációs foglalkoztatást kevesebb bürokrácia mellett *ki lehetne terjeszteni a megváltozott munkaképességűeket foglalkoztatók körét és kisebb településeken, hátrányos helyzetű térségekben is könnyebbé tenné a foglalkoztatásukat.* Tudjuk, hogy vidéken és hátrányos helyzetű térségekben, ahol nincsenek nagy létszámú akkreditált foglalkoztatók, nincs esélyük elhelyezkedni ezeknek az embereknek és fennáll a veszélye, hogy tartósan munkanélkülivé váljanak.

Véleményem szerint a rehabilitációs akkreditációs foglalkoztatásban a megváltozott munkaképességű dolgozókat értelmi fogyatékosként kezelik, *személyiségi jogokat sértő dokumentálást kell folytatniuk a rehabilitációs mentoroknak és a rehabilitációs tanácsadóknak,* a megváltozott munkaképességű dolgozó egészségi, szociális, sőt családi helyzetét érintően is. Megtörtént eset, amikor az ellenőrök a mentor napló ellenőrzésénél arra kérték a mentort, hogy olyan eseteket dokumentáljon, hogy a „dolgozót megverte a férje”. A mentor véleménye szerint, ha esetleg meg is oszt vele valaki ilyen jellegű információt, - ami nem jellemző, - nem azért teszi, hogy ezt dokumentálja és mások olvassák. Miben és hogyan szolgálja ez a fajta a dokumentálás a foglalkoztatást?

Különösen szeretném kiemelni, hogy *a munkaügyi személyi dokumentációk tartalmazzák a megváltozott munkaképességű személyek orvosszakértői anyagát,* amelyben a beteg teljes kórtörténete szerepel, amelyet sok esetben *csak az orvosával* oszt meg az ember. A dolgozók a

komplex minősítés rendszerén keresztülmentek és kategóriákba lettek sorolva, a kapott határozat alapján a támogatott foglalkoztathatósági formája egyértelműen megállapítható.

Különös ellentmondás a rendszerben, hogy a RSZSZ nem készít rehabilitációs tervet annak a megváltozott munkaképességű személynek, akit egyébként a komplex minősítés tranzit foglalkoztatásra minősített és nincsen semmilyen ellátása. Nem mindannyiunk célja, hogy éppen ők kerüljenek vissza a nyílt munkaerő-piacra, éppen őket segítsük a rehabilitációs tervekkel? A szabály alkotói a nyílt munkaerő-piacra visszavezetéssel indokolják a rehabilitációs tervek készítését, vagy ők is tudják, hogy mindez formalitás és csak az ellátottak számának csökkentése a cél?

A foglalkoztatási akkreditációs rendszer nem tesz különbséget a képzetlen és a képzett munkavállaló között sem, minden foglalkoztatott után egységesen ugyanazt az összegű támogatást biztosítja. Nem motiválja a képzettebbeket a munkavállalásra.

Továbbá a rokkantsági ellátás jövedelemkorlátja sem ösztönzi, sőt visszafogja a dolgozni akarók bizonyos körét, ezáltal további költségvetési bevételektől esik el az állam.

A rehabilitációs hozzájárulás fizetési kötelezettséget fenn kell tartani, a jelenlegi nagyságrendben, azonban szükséges hozzá pozitív ösztönzőket csatolni.

Azok a munkáltatók, akik nem vállalják az előírt létszámú megváltozott munkaképességű munkavállaló foglalkoztatását, fizessék meg a teljes rehabilitációs hozzájárulást.

Azok a munkáltatók, akik az előírt létszámnál ugyan kevesebb megváltozott munkaképességű munkavállalót foglalkoztatnak, de részben teljesítik foglalkoztatási kötelezettségüket, az általuk foglalkoztatott megváltozott munkaképességű munkavállaló foglalkoztatásával kapcsolatban indokoltan felmerülő rehabilitációs intézkedések kimutatható költségeit, vonhassák le az általuk fizetendő rehabilitációs hozzájárulásból és csak az így fennmaradó különbözetet kelljen befizetniük. Az így felmerülő költségeikről és az őket megillető kompenzációs igényről évente kellene elszámolást készíteniük.

A jelenlegi szakmai képzési, átképzési rendszer, elsősorban a képzést nyújtó intézmények infrastrukturális, szakmai hiányosságai, ebből eredő alkalmatlan képzési kínálata, érdekeltségi rendszerének hiánya, képzési tematikájának alkalmatlansága miatt, nem alkalmas a megváltozott munkaképességű emberek munkaerő piaci képzésére.

- A munkahely teremtő és munkahely megtartó rehabilitációs támogatás súlypontjává a modern technikai környezet létrehozását segítő, *a támogató technológiai és munkavégzéshez konkrétan szükséges technológia fejlesztés támogatását* kell tenni.
- A sérült vagy egészségkárosodott emberek *eredeti munkakörbe, korábbi foglalkozásába* történő visszahelyezésére is nagyobb hangsúlyt kellene fektetni, hiszen így a társadalmi és munka rehabilitációjuk is gyorsabban és kevesebb költséggel valósulna meg.

Úgy vélem, hogy az új szabályozórendszerek nem mindig ösztönzik a foglalkoztatást, munkavállalást egyeseket visszafog, másokat kirekeszt.

Elsődleges fontosságúnak tartom különösen a fogyatékkal született, vagy gyermekkorban egészségkárosodást szenvedett fiatalok esetében, hogy tanuljanak és az *oktatás minden szintjét* elérjék, integrált módon. Saját tapasztalatból mondhatom, a megyeszékhelyen nincs egyetlen gimnázium sem megfelelően akadálymentesítve! Különösen a fogyatékosok számára a legfontosabb kitörési pont az *oktatás*!

Szociális közbeszerzés

A szociálisan felelős– társadalmi szempontból felelős közbeszerzés (socially responsible public procurement – SRPP) olyan beszerzési tevékenységet takar, amelynek során figyelembe veszik a következő szociális szempontok legalább egyikét: munkalehetőség, tisztességes munka, a társadalmi befogadás (ideértve a fogyatékkal élőkét is), esélyegyenlőség, hozzáférhetőség.

Fenntartható fejlődés érdekében a pozitív előny biztosításának a kiterjesztése fontos lenne az állami és önkormányzati megrendeléseknél, mely a védett foglalkoztatóknál már működik.

6. ÖSSZEFOGLALÓ

A célom az volt a dolgozattal, hogy a társadalmi-gazdasági költség-haszon elemzés elméletét ismertessem, illetve egy konkrét szervezeten keresztül bemutassam komplex rendszerét a társadalmi haszon elemzésnek.

Témaválasztásom időszerű, hiszen az „Európa 2020” Stratégia kiemelt célja, és a nemzeti reformprogram a Széll Kálmán Terv törekvései összhangban vannak a tekintetben, hogy az aktív korú népesség foglalkoztatási rátáját 75%-ra kívánják emelni. Mindezt nem tudnák megvalósítani az inaktív, így a megváltozott munkaképességű emberek bevonása nélkül. A célok elérése érdekében az uniós alapjogok, mint az egyenlőség, a szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés alapfeltétel. Kiemelt fontosságú az akadálymentesség biztosítása, mely a társadalmi integráció alapvető feltétele, de különösen az oktatáshoz, munkához való hozzáférés szempontjából.

Dolgozatomban arra kerestem a választ, hogy a megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató szervezetek támogatása szükséges-e, illetve társadalmilag hasznos-e?

A Mozgáskorlátozottak Somogy Megyei Egyesületének intézményeit, tevékenységeit elemeztem. Megvizsgáltam bevételeit, költségeit, vállalkozói, illetve közhasznú tevékenységeit. Megállapítottam, hogy a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatási, egyéb normatív és nem normatív támogatásai nélkül a szervezet nem lenne képes működni. Az Egyesület a vállalkozói tevékenységeken túl a támogatásokkal különféle hiánypótló szolgáltatásokat, önkormányzattól átvállalt feladatokat, a fogyatékosok számára speciális szolgáltatásokat biztosít. Ma Magyarországon nincs olyan fogyatékos, vagy egészségkárosodott réteg, amely saját forrásaiból képes lenne egy szociális, közoktatási, vagy egészségügyi ellátó rendszert finanszírozni állami szerepvállalás nélkül. Azt remélik, hogy a döntéshozók is tudatában vannak annak, hogy állami szerepvállalás nélkül, az általuk és más hasonló profilú szolgáltatók által végzett tevékenységek nem tarthatók fenn, így az állami szerepvállalás hosszú távon is megmarad e szolgáltatások fenntarthatósága érdekében.

A döntéshozók kiemelt felelőssége, hogy a pénzügyi mutatókon túl megismerjék az összefüggéseket, a hatásmechanizmusát a társadalmat érintő problémáknak, döntéseknek.

Mivel a társadalmi-költség haszonelemzést még háttérbe szorítják a pénzügyi költség-haszon elemzések, ezért az Európai Bizottság Foglalkoztatási, Szociális és Egyenlő Esélyek Főigazgatósága (DG EMPL) a jövőben egységes rendszert, módszertant kíván kidolgozni a társadalmi haszonelemzések módszertanára.

Remélem sikerült érzékeltetnem összefüggéseket, és a komplexitását a rendszernek, hogy miért és hogyan függenek össze bizonyos esetek, attól függően, hogy a társadalom melyik oldaláról szemlélem.

Összegzésként elmondható, hogy a társadalom az akkreditációs foglalkoztatás, és a vizsgált támogatási rendszerek keretein belül, a hibák- ellentmondások ellenére is társadalmilag hasznos tevékenységeket támogat. Az Egyesület működése és foglalkoztatása tekintetében 100 milliós nagyságrendű társadalmi hasznot tudtam kimutatni, a BCR mutató értéke 1,4077. További hasznokat is lehetne számszerűsíteni mélyebb vizsgálatok esetén. A nem számszerűsíthető hasznok számba vétele sem mellékes, mint a következő példák mutatják:

- A költségvetés szempontjából a támogatás hasznos, munkahelyet teremt, olyan rétegeknek segíti a munkába állását, melyet a jelenlegi társadalmi és fizikai környezet diszkriminál, nem fogad be. Új tudás, tapasztalt munkaerő, képességjavulás a munkaerő-piaci területeken a hatása a foglalkoztatásnak. Továbbá célirányos oktatási és képzési folyamatokba is könnyebben be tud lépni a foglalkoztatott.
- Megnövekedett önbizalom és énkép kialakulása tovább motiválja a foglalkoztatottat, hiszen eltartottból eltartóvá válik, „hasznos” adófizető állampolgárrá.
- A foglalkoztatottak támogatási igénye csökken, ezáltal a függőségi viszonyaik is, például a támogatószolgálatok segítségével önrendelkező életet folytathat egy fogyatékos úgy, hogy képes a költségeihez hozzájárulni.
- Hasznos a fogyatékos és megváltozott munkaképességű dolgozóknak, magasabb jövedelmi szintet tudnak elérni, externális hatásként pedig a költségvetést gazdagítják.
- A társadalom szempontjából az Egyesület működése hasznos, mert olyan hiánypótló szolgáltatásokat kínál, melyet a magántőke nem vállal fel, hiszen a társadalmi haszon általában magasabb, mint a számvetéleg kimutatható.

Összességében a dolgozatomban tényadatokkal mutattam be, hogy a szervezet támogatásai hasznosak, vagyis a társadalmi hasznok meghaladják a társadalmi költségeket. Az aktív ellátások, a foglalkoztatási rehabilitáció társadalmilag hasznosabb, mint a passzív ellátások, mert elősegítik a társadalmi integrációt, a munkába való tartós visszatérést.

7. IRODALOMJEGYZÉK

Szakirodalom

- Adorján [et al] (2012) *Közpénzügyi menedzsment* Aula Kiadó Kft. Budapest p. 76.
- COWI A/S Segédanyag (2002) *A fizetési hajlandóság, teherviselő képesség és a politikai elfogadás mérésére EBRD, 2002. I. kötet p. 4*
- COWI Magyarország Kft. (2007): Nemzeti Fejlesztési Ügynökség *Általános Módszertani Útmutató költség-haszon elemzéshez – Változatelemzés, pénzügyi elemzés, költség-haszon elemzés*
- Hemenway, D.E.–Rohani, F. (1999) *A fogyatékos emberek munkába állításának Floridai költség-haszon elemzése* Floridai Állami Egyetem
www.cala.fsu.edu/files/cost_benefit_analysis.pdf (Letöltés ideje: 2014. február 25.)
- Szalay B. (2013) *Kézikönyv a megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatásához kapcsolódó akkreditációs és támogatási rendszerről* Budapest
- Horváth J. Állami Számvevőszék (2012) 12112 Jelentés a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatása költségvetési támogatási rendszerének és a támogatások hasznosulásának ellenőrzéséről 2012. december pp. 13. 45.
- Kovács Z. (2008) *Az e-kormányzati szolgáltatások költséghatékony megvalósítását segítő elemzési módszerek és módszertanok ver.1.2.* Koping-Datorg Zrt. 2008. január p. 52. alapján saját szerkesztés
- Lengyel P. (2009) *Támogatások számvitale elektronikus könyv*
<http://lengyelpiroska.hu/tamogatase/konyv/6.%20Tarsadalmi-gazdasagi%20koltseg-haszon%20elemzes.html>
(Letöltés dátuma: 2014. október 1.)
- Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (2009) *Módszertani útmutató költség-haszon elemzéshez KEOP támogatáshoz* 2009. március Készítette: a COWI Magyarország Kft.
- Scharle Á. (2011) *Foglalkoztatási rehabilitációs jó gyakorlatok Magyarországon* Budapest Szakpolitikai Elemző Intézet, Kutatási jelentés (javított változat) 2011. április pp. 4–5, 12.
- Szellő J. (2013) *A rehabilitációs kvóta és hozzájárulás hatása a munkáltatók befogadói magatartására Magyarországon* Kutatási zárótanulmány Pécs
- Európai Bizottság Regionális Politikai Főigazgatóság EB (2006) *Módszertani 4. sz. munkadokumentum, A költség-haszon elemzés elvégzésének módszertani útmutatója* 8/2006. pp. 8–11.
- Frey M. [et al] (2008) *A foglalkoztatáspolitikai aktív eszközei hatásainak elemzése* Budapest, 2008. január
- Tanulmány a közpolitikában a társadalmi befogadással és szociális védelemmel kapcsolatos szempontok érvényesítésének eszközeként alkalmazott társadalmi hatáselemzésről az EU tagállamaiban in *Esély 2011/1* Nyilas Mihály fordította
- Várad R. (2011) KSH *Megváltozott munkaképességűek a munkaerőpiacon* p.7.
<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/megvaltmunkakep.pdf>

Internetes források:

www.budapestinstitute.eu/uploads/rehab_jelentes_110410.pdf

(Letöltés dátuma: 2014. szeptember 17.)

Fszk.hu/wp-content/uploads/2013-10-02-01-Sziklai-István.ppt)

(Letöltés dátuma: 2014. szeptember 17.)

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=101&langId=hu>

(Letöltés dátuma: 2014. szeptember 17.)

<http://nrszh.kormany.hu/akkreditacio-frta>

(Letöltés dátuma: 2014. október 15.)

http://www.feek.pte.hu/data/2013/1230/646/ZAROTANULMANY_REHABKUT_vegso.pdf

(Letöltés ideje: 2014.szeptember 20.)

<http://www.kozbeszerzes.hu/jogi-hatter/szocialis-kozbeszerzes/>

(Letöltés ideje:2014. október 13.)

www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/megvaltmunkakep.pdf

(Letöltés dátuma: 2014. szeptember 17.)

Jogszábjegyzék:

2008/800. EK Rendelet 1. fejezet 2. cikk 20-21. pontja meghatározza a „fogyatékkal élő munkavállaló” és a „védett munkahely” fogalmát

2008/800. EK rendelet 9. szakasz 41. cikkek fogyatékkal élő munkavállalók foglalkoztatásához bértámogatás formájában nyújtott támogatásról

2008/800. EK rendelet 9. szakasz 42. cikk A fogyatékkal élő munkavállalók foglalkoztatása többletköltségeinek ellentételezésére nyújtott támogatásról

2008/800. EK Rendelet (VIII.6.) a Szerződés 87. és 88. cikke alkalmazásában a támogatások bizonyos fajtáinak a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánításáról, általános csoportmentességi rendelete

1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról

1993. évi III. tv. 65/ F §, szociális intézmény és a 99/B, D, E § és 112/2006.(V.12.) Korm. Rendelet a szociális foglalkoztatókról

1995. évi CXVII. törvény (Szja tv.) 40. §, adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 49. § (3) bekezdés Személyi kedvezményről

1997.évi CLXVIII. kormányrendelet hozzátartozói nyugellátásokról, árvaellátásról

1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról

1998. évi XXVI. törvény a fogyatékosági támogatásról

2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról

2003. évi XCII. törvény az adózás rendjéről (Art.)

2005.évi CLXXVI. (IX. 2.) Korm. rendelet a megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató munkáltatók akkreditációjának, továbbá az akkreditált munkáltatók ellenőrzésének szabályairól

2011. évi CLVI. tv. 453. §, 459.§ Szociális hozzájárulási adóról

2011. évi CVIII. Törvény 29.§. (1) bek A közbeszerzésekről

2011. évi CXCI. törvény 32-33. §-a alapján rokkantsági ellátásban vagy rehabilitációs ellátásban részesülőkről

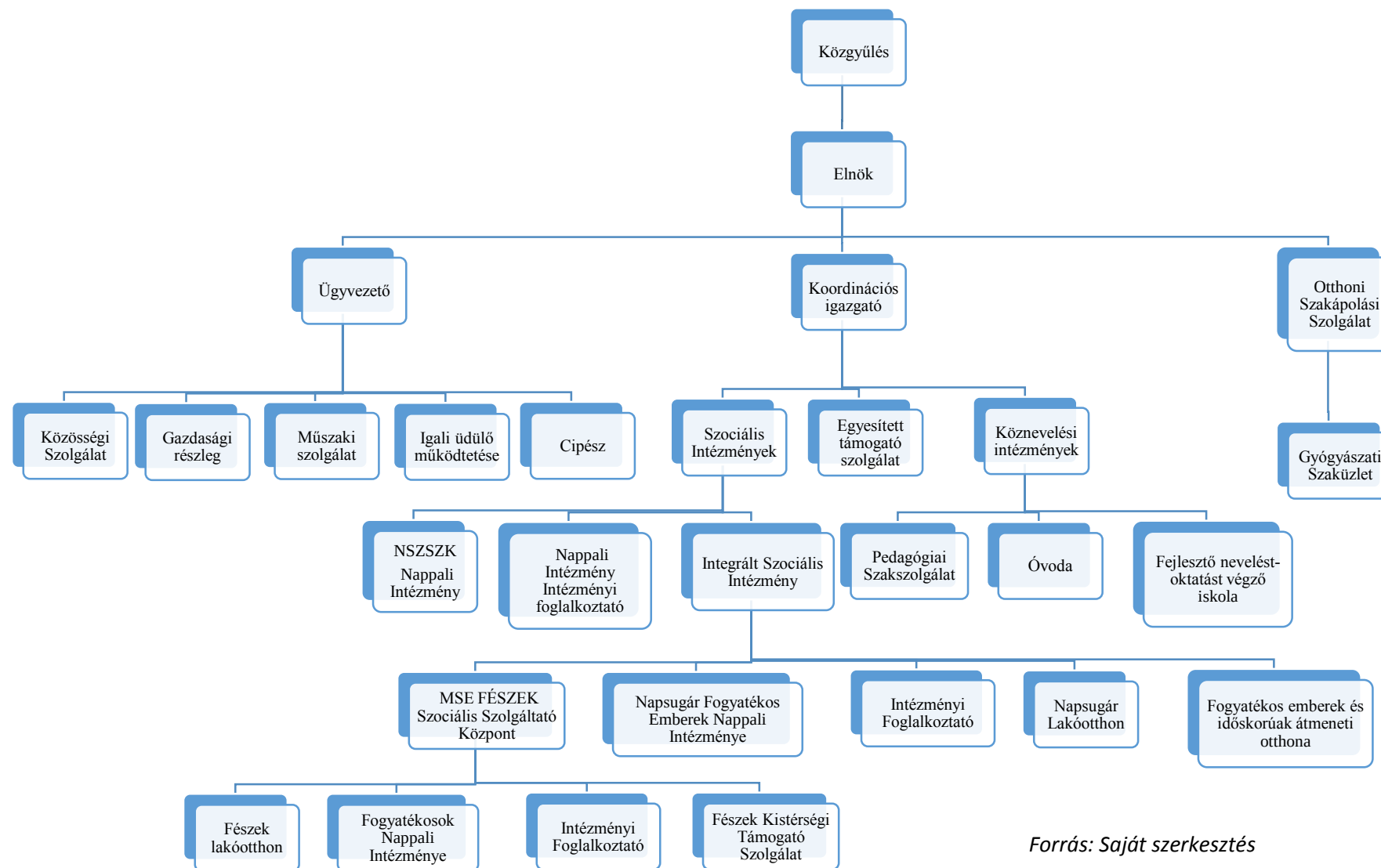
2011. évi CXCI. törvény 23. § (1), (3) és (5) bek. Rehabilitációs hozzájárulásról
2011. évi törvény CXCI. törvény a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításairól
2011. évi törvény CXCV. törvény az államháztartásról
2013. évi CCXXX. tv. (Költségvetési tv.) 57. § (7) bek. és 1993. évi III. tv. 6.(Szoc. tv.) 44. § Ápolási díj
2013. évi V. tv. III. könyv 2. rész az új Ptk. civil szervezetekre vonatkozó különös szabályai
327/2011. (XII.29.) Korm. rendelet a megváltozott munkaképességű személyek ellátásaival kapcsolatos eljárási szabályokról
327/2012. (XI.16.) Korm. rendelet a megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató munkáltatók akkreditációjáról, valamint a megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatásához nyújtható költségvetési támogatásokról
33/2012. (XII.5.) NGM rendelet a Rehabilitációs kártya igénylésének, kibocsátásának, felhasználásának, kicserélésének, visszavonásának, és a hozzá kapcsolódó kedvezmény érvényesítésének részletes szabályairól
38/2012. (XI.16.) EMMI rendelet a megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató munkáltató akkreditációs eljárásért fizetendő igazgatási szolgáltatási díj szabályairól
483/2013. (XII.17.) Korm.r. 2. § (1) bek. Álláskeresői járadékról
483/2013. (XII.17.) Korm.r. 2. § (1) bek. Minimálbérrel
5/2003. (II. 19.) ESZCSM rendeletben a magasabb összegű családi pótlék jogosultságáról
7/2012. (II.14.) NEFMI rendelet Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal
8/2012. (II.21.) NEFMI rendelet a foglalkoztatási rehabilitációs szakértőkről
Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzatának 12/2000.(III. 20.) önkormányzati rendelete a pénzbeli és természetben nyújtott szociális ellátásokról

MELLÉKLETEK

I.	szerű	Szervezeti ábra
II.	szerű	Bevételek jegyzéke

MSME SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE

I. MELLÉKLET

Forrás: Saját szerkesztés

II. sz. melléklet

MSME bevételek 2013.

Bevételek	Alaptevékenység és közhasznú tevékenység			Vállalkozási tevékenység		
	2013	2013	Bázis 2012	2012	2013	Bázis 2012
Értékesítés árbevétele	13 908 049	14 904 229	107%	22 413 216	17 237 970	76,91%
ebből Foglalkoztatók bevétele(916+917)	13 674 849	14 904 229	109%			
Gyógyászati bolt bevétele				8 855 400	8 868 911	100%
Üdültetés bevétele				10 280 960	6 554 040	64%
Cipész bevétele				619 441	719 431	116%
Műszaki szolgálat bevétele				583 294	0	
Bérbeadás	233 200		0%	380 000	870 800	229%
Tovább számlázott tételek				1 694 121	224 788	13%
Aktivált saját teljesítmény	0	0				
Egyéb bevételek	290 595 925	303 276 662	104%			
ebből tagdíj	1 817 000	2 285 200	126%			
támogatás SZF-SZ-029 NISZI	34 860 120	33 077 496	95%			
támogatás SZF-SZ-028 NKSZK	22 977 696	21 650 400	94%			
támogatás SZF-SZ-02006 Fészek	33 198 768	31 597 680	95%			
támogatás TSZ-034 Napsugár E.Tám.Szolgálat	22 468 400	21 812 000	97%			
támogatás TSZ-024 Fészek Tám.Szolgálat	9 349 500	9 349 500	100%			
támogatás Szociális normatíva	44 454 095	42 853 363	96%			
támogatás Oktatási Normatíva	31 040 139	34 513 057	111%			
pályázat Siófok KOR-TARS-11-5213	111 750		0%			
pályázat FSZK 41292/48		1 341 601				
pályázat FSZK 41292/47		3 088 476				
pályázat Emberi Erőforrások Minisztériuma		300 000				
pályázat Marcali Önkormányzat		20 000				
SZJA 1%	1 096 290	999 792	91%			
Önkormányzati támogatás	6 459 257	4 990 800	77%			
OEP támogatás	22 605 600	23 836 800	105%			
OEP gyógyfürdő támogatás	378 136	250 728	66%			
Akkreditációs bértámogatás	25 793 375	30 860 981	120%			
Akkreditációs bértámogatás Támop		590 985				
Kifizetőhelyi ellátás	4 784 740	6 370 063	133%			
közhasznú tevékenység bevétele	24 187 022	30 129 519	125%			
egyéb bevételek	5 014 037	3 358 221	67%			

Bevételek	Alaptevékenység és közhasznú tevékenység			Vállalkozási tevékenység		
	2013	2013	Bázis 2012	2012	2013	Bázis 2012
Pénzügyi műveletek bevétel	1 114 964	1 152 130	103%	0	62 035	
Kapott kamat	1 114 964	1 152 130	103%	0	62 035	
Rendkívüli bevételek	36 401 379	41 641 781	114%			
ebből alapítótól történő befizetés	0	0				
támogatás DDRMK Pályázat LO	1 520 415	1 593 543	105%			
támogatás DDRMK Pályázat Átm.Otthon	502 759	445 539	89%			
támogatás FOG-EKK-07-0001	0	0				
támogatás SZOC-EK-08-B-0230	411 016	411 016	100%			
támogatás SZOC-EK-08-B-0154	119 668	119 668	100%			
OFA pályázat 10121	274 650	276 650	101%			
támogatás gazdálkodóktól	2 523 018	1 586 600	63%			
támogatás magánszemélyektől	12 020 200	12 178 689	101%			
támogatás MEOSZ	19 029 653	25 030 076	132%			
Összes bevétel	342 020 317	360 974 802	106%	22 413 216	17 300 005	77,19%
ebből közhasznú tevékenység bevétele	24 187 022	27 490 549	125%			

Forrás: MSME 2013. évi kiegészítő melléklet